

Доклад

Заключения от проверка на приложението на изискването за определяне на съдебния състав на случаен принцип

Български институт за правни инициативи

Април, 2013
София

Екип:

**Христо Иванов, Ивайло Миленков, Константин Халачев, Явор Николов,
Боряна Христова, Йоанна Микова, Неда Грозева.**

© 2013, Български институт за правни инициативи

Всички права запазени

Ул."Г.С.Раковски" 132а, ет.3, София 1000, България

Тел: 02 980 80 84; 980 85 15,

<http://www.bili-bg.org>

office@bili-bg.org

Докладът е изготвен със съдействието на Фондация „Америка за България“. Всички констатации, изводи и препоръки са изцяло на екипа на БИПИ и не обвързват по никакъв начин Фондация „Америка за България“.

Съдържание

Списък на използваните съкращения стр.5

Предварителни бележки стр.6 - 9

1. Увод стр.10 - 12

2. Нормативна уредба стр.13 - 15

3. Наблюдения относно софтуерните и компютърни системи за осигуряване на случайното разпределяне на делата стр.16 - 36

4. Роля на административните ръководители и статут на Системните администратори: правните и фактически възможности за човешка намеса в други фактори от значение за ПСРД (Административния ред по прилагане на ПСРД, Конституиране на съдебните състави, Възлагането на определен вид дела на обособени организационни единици в рамките на съда - отделения и колегии) стр.37 - 50

5. Възможностите на участниците в производството да защитят интереса си от случайно разпределяне на делата стр.51 - 53

6. Наблюдения относно механизмите за проверки и контрол стр.54 - 56

7. Заключение стр.57 - 60

ПРИЛОЖЕНИЯ

Списък на използваните съкращения

АПК	Административнопроцесуален кодекс
АСУД	Автоматизирана система за управление на дела
БИПИ	Български институт за правни инициативи
ВАС	Върховен административен съд
ВКС	Върховен касационен съд
ВП	Вътрешни правила
ВСС	Висш съдебен съвет
ГПК	Граждански процесуален кодекс
ЗСВ	Закон за съдебната власт
ИВСС	Инспекторат към Висшия съдебен съвет
ИТ	Информационни технологии
КИАПД	Комисия за изготвяне на анализ и последващи действия по препоръките на Инспектората към ВСС
КПКИТС	Комисия по професионална квалификация, информационни технологии и статистика
НО	Наказателно отделение
НПК	Наказателно-процесуален кодекс
ОПАК	Оперативна програма "Административен капацитет"
ОС	Окръжен съд
ПАРОАВАС	Правилник за администрацията в районните, окръжните, административните, военните и апелативните съдилища
РС	Районен съд
СА	Системен администратор
СГС	Софийски градски съд
СРД	Случайно разпределение на дела

Предварителни бележки

Настоящият доклад е резултат от проверката за прилагането на принципа на случайното разпределение на делата (ПСРД), инициирана от Висшия съдебен съвет на основание Годишната програма на Съвета (протокол № 50 от 22.11.2012 г.), която предвижда: „разработване на единна методика по приложението на принципа за случайно разпределение на делата с цел отстраняване на недостатъците и пропуските при случайното разпределение на делата“; „извършване на ад-хок проверки, съвместно с Инспектората към ВСС, относно спазването на принципа за случайно разпределение на делата“; „приемане на мерки по гражданско наблюдение относно спазването на принципа за случайното разпределение на делата и срочното постановяване на съдебните актове“ (Раздел VI, т. 8, 9 и 10 от Годишната програма). С решение по протокол №6/11.02.2013 г. на Комисията по предотвратяване и установяване на конфликт на интереси и взаимодействие с Инспектората към ВСС (КПУКИВИВСС) за участие бяха поканени представители на Българския институт за правни инициативи (БИПИ) и Програмата за развитие на съдебната система. КПУКИВИВСС прие методология на проверката и определи съдилищата, в които тя да се извърши. В свое писмо от 13.03.2013 г., с което приема да участва в проверката, БИПИ отбеляза, че с оглед постигане целта на проверката ще поставя въпроси и извън така определената методология и ще прави допълнителни искания за информация, както и че ще състави собствен доклад с констатации и препоръки. Съгласно решението на КПУКИВИВСС, БИПИ осигури участието на специалисти по информационни технологии.

Проверката имаше ограничен характер. Тя се състоеше в еднократни посещения в три ключови съдилища: Върховния административен съд (18.03.2013 г.), Върховния касационен съд (29.03.2013 г.) и Софийския градски съд (08.04.2013 г.). В рамките на посещенията комисията по проверката се запознаваше с организацията по прилагане на принципа на СРД, извършваше оглед на определен брой дела (част от тях определени на случаен принцип, а друга – такива, придобили медийна значимост) и проучваше софтуерите за СРД и тяхното приложение в съответното подразделение на посещения съд.

На 04.04.2013 г. ВСС прие решение да преустанови проверката в този неин формат.

Доколкото възнамерявахме да изготвим собствен доклад и с оглед писмото на съдии от СГС, с което те настояваха проверката в техния съд да се проведе, БИПИ продължи с работата съгласно първоначалния план. Проверката в СГС беше извършена благодарение на решението и съдействието на административния ръководител на съда и неговите заместници.

Още едно ограничение на проверката и изводите от нея следва от невъзможността да се получат всички поискани допълнителни материали. ВСС ни предостави само част от тях (особено трябва да се подчертае, че не получихме цялата искана информация относно софтуерния продукт LawChoice). В случая с ВАС не само не получихме нищо от необходимите ни допълнителни материали, но и самото искане за това стана повод за възражения срещу начина на извършване на проверката и

доведе до прекъсването ѝ. Допълнително поисканите материали получихме от ВКС. Въпреки оказаното съдействие от СГС, до края на подготовката на този доклад не получихме поисканите допълнителни материали.

Всичко това значително ограничи възможностите ни да направим един цялостен преглед на проблемите, свързани с прилагане на принципа за СРД. Дотолкова, доколкото осигуреният достъп до информация, включително за постъпването и движението на конкретните дела, ограниченото време и ресурсът на проверяващия екип не позволяваше пълна проверка на документооборота по разпределение на делата, на синхрона между съдебните регистри (включително между входящия дневник и електронния регистър) и съдържанието на архива на LawChoice, заключенията нямат претенция да изчерпват всички въпроси, които подлежат на изясняване във връзка със СРД и гаранциите за обективното му и трайно удостоверяване.

В този смисъл констатациите в настоящия доклад следва да бъдат разглеждани като частични. Докладът не си поставя за цел да направи пълно описание на администрирането на ПСРД за всеки отделен съд. Фокусът му е върху идентифицирането на отделни системни рискови фактори и подхода към тяхното регулиране. Не сме имали възможност да установяваме евентуални конкретни нарушения при разпределението на делата, защото това изисква дълъг период от време за проследяване на целия документооборот и всички вписвания в регистрите за отделните дела, както и обстойна експертиза на софтуера, за да се провери възможността да се възстановят евентуално изтрити записи.

Ето защо, общата ни препоръка е формулирана на основа на предварителните констатации за системните проблеми при прилагането на принципа за СРД. И тя е: **да бъдат извършвани последващи задълбочени проверки, които да могат да установят дали в конкретни случаи са допускани нередности и злоупотреби.**

На последно място трябва да отбележим, че в работата си по настоящия доклад БИПИ се опира на предходна своя работа в областта на прилагането на принципа за СРД. Особено полезно в тази насока беше организираното от посолството на САЩ в България посещение на американския експерт по съдебна администрация г-жа Шерил Уолш. Използвани са и бележки, и споделени наблюдения от колегите от ПРСС.

Наред с методологията на КПУКИВИВСС, БИПИ прие, че релевантните въпроси за изясняване, дали са налице базисните гаранции за спазване на принципа за СРС, могат да бъдат групирани в няколко направления – проверка на основните характеристики на софтуерния продукт, ползван в трите съдилища; проверка на правилата за организацията на кадрите – как се формират отделенията, респективно колегии, и тяхната компетентност по отделни видове дела; проверка на правилата, по които един съдия може да бъде преместен от едно отделение в друго.

На тази основа БИПИ поиска информация от компетентните институции (проверяваните съдилища и ВСС) в следния смисъл:

А. Данни от Висшия съдебен съвет

Технически данни за програмните продукти (LAWChoice и АСУД):

- Информация за това, на какъв програмен език е писан програмният продукт;
- Сорскода (листинг);
- Кой компилатор е използван;
- Списък с версиите с посочване на дати на актуализация.

В. Данни и документи от проверяваните съдилища

1. Определяне състава на колегии и отделения:

- заповедите на председателите досега за определяне на състава на колегиите и отделенията, както и за разпределението на видовете дела;
- други документи с подготвителен характер преди заповедта - дали има анализ на натовареността на отделенията, които налагат промяна на предметната компетентност на отделенията, решение или протокол за обсъждане на въпроса с Общото събрание/Пленума, евентуален документ, който определя критериите за преместване на съдии между колегии и отделения;
- актовете (на председателя на ВАС или евентуално на Пленума), с които се създават правила за определяне на четвърти член към постоянните тричленни състави и за определяне на петчленните състави.
- всички заповеди на председателите или решенията на Общото събрание/Пленума за преминаване на един съдия от едно отделение в друго, както и евентуално подготвителните документи за това – за извършени проверки на трудовата необходимост, за личната му натовареност, за собствените му мотиви каква материя желае да разглежда.

2. Статут на лицата и експертите, обслужващи информационната система:

- кои лица имат администраторски права за информационната система на ВАС и копие от актовете, с които тези права са дадени и се определя техният обем;
- копия от трудовите характеристики на лицата с администраторски права;
- копия от документи, които показват кога са били назначени, какви са били изискванията за заемане на съответната длъжност, проведен ли е конкурс;
- кои лица извършват разпределението;
- имат ли други лица освен тях пароли за достъп до системата и кои;
- копия от инструкции относно сигурността на паролите, тяхната периодична смяна, съществува ли забрана за споделянето им с други лица.

3. Информация относно софтуера и хардуера, използвани в съдилищата:

- данни за това, кога са закупувани сървърите и какви са техните спецификации.
- данни за програмните продукти, инсталирани и разрешени за инсталиране на сървърите и компютрите на съдиите и служителите.

4. Други

- заповеди за намалено постъпление на всички съдии, за които това е било решавано, за периода в обхвата на проверката.

*

Увод

Принципът за случайно разпределение на делата (ПСРД) е ключова антикорупционна гаранция, която осигурява важно условие за безпристрастността на съда. На практика приложението на ПСРД зависи от система нормативни, административно-организационни, компютърни и др. мерки, които в своята съвкупност трябва да осигурят невъзможността за предопределяне по лично усмотрение или желание на съставите на съда, които ще се произнасят по отделните дела.

Поради това ПСРД има за цел отнапред да обезсмисли опитите конкретно дело да попадне при конкретен състав, по отношение на който може да се очаква или да се изисква да се произнесе по определен начин - било заради неговата собствена практика до момента по определена материя или заради възможност за нелегитимно влияние.

Много е важно да се подчертае, че ПСРД изисква наличието на подобни гаранции както по отношение на външни за съда лица, така и по отношение на вътрешните – администрацията, съдиите и административното ръководство на самия съд. Страните и техните процесуални представители имат очевиден мотив да търсят възможност делото им да попадне при състав, за който може да се очаква, че ще ги третира с едно или друго предимство. Ако подобен „подбор“ на състав е възможен, това отваря врата за възникването на корупционни канали. Напротив, ако е напълно невъзможно да се предскаже на кой състав ще се падне дадено дело, нерегламентираните влияния се обезсмислят или поне затрудняват сериозно.

Същевременно трайната регламентация на правилата за администриране на делата от тяхното постъпване до разпределението им на конкретен съдия-докладчик е важно условие за постигане на правна сигурност, че законоустановеността на съдебните състави не е поставена под съмнение. При наличие на устойчиви и ясни правила може лесно да се открие всяко отклонение от регламентирания ред и от обичайната практика. В този смисъл публичността и изчерпателността на правилата за организация на разпределението на делата е съществен антикорупционен фактор, тъй като не позволява възникването на неясноти или възможности за двузначно тълкуване на определено административно действие.

Наред със страните и техните представители, специфичен рисков фактор са и работещите в самия съд. Емпиричните наблюдения показват, че като системно явление корупцията зависи от съдействието на вътрешни за съда лица. Ето защо, при изграждането и оценката на системите за прилагане на ПСРД е от първостепенно значение да се приемат мерки срещу възможностите на недоброръководни административни ръководители, компютърни специалисти, административни служители и съдии да въздействат при определяне на съставите по начин, който премахва елемента на случайност.

Специфична функция на системите за разпределяне на делата е, да осигуряват равномерно натоварване на съдиите. При липсата на цялостна система за прилагане на

една адекватна норма на натовареност, тази важна задача зависи изцяло от механизмите за разпределяне на делата в рамките на конкретните съдилища. В този контекст специфичен риск, който следва да се има предвид, е **възможността за манипулиране на натовареността на съдиите**. При непосилните обеми от работа, с които съдиите в отделни съдилища трябва да се справят (проверяваните са част от този проблем), възможността един съдия да бъде претоварен допълнително или друг да получи облекчение се превръща в сериозен инструмент за оказване на натиск и за уязвяване на индивидуалната независимост на съдиите. При липсата на адекватна система за оценка на работата на съдията (както в рамките на атестирането, така и в дисциплинарен контекст), основана преди всичко на качеството, а не на механични и повърхностни количествени и времеви критерии, неравномерната натовареност може да има значими последици за кариерното развитие. Рисковете, свързани с натовареността, също са с изключително вътрешно-административен характер.

Не на последно място, важно е да се има предвид, че системите за СРД следва да изключват всяко разумно съмнение за възможността за предопределяне разпределението на дадено дело. Дори само възприятията за възможно неслучайно разпределяне на дела¹ ерозират независимостта на съда като подхранват общественото недоверие в съдебната власт, както и недоверието у самите съдии в обективното и справедливо администриране на съдебната система. В този смисъл, по аналогия с принципа, че съдът трябва не просто да бъде справедлив, но това трябва да бъде засвидетелствувано от всички², случайността на разпределяне на делата налага да бъде ефективно и прозрачно гарантирана. Ако не се направи това, правораздаването по делата ще се постави в риск, защото правилата за справедлив процес според практиката на Европейския съд за правата на човека и основните свободи е категорична, че не само личното поведение на членовете на съдебния състав са релевантни, но и всички установяеми факти, които пораждат съмнения в тяхната непристрастност (а такива са и тези, че съдът не е определен по трайно установената и обичайна практика). В това отношение дори впечатлението за пристрастност може да се отрази неблагоприятно на стабилитета на постановените съдебни актове, защото стандартът на доказване не изисква категорично установени констатации за нарушения. Заstraшените ценности – доверие, престиж на съдебната власт и тяхното накарняване не подлежат на доказване, а са същевременно от изключително значение за функционирането на обществото. Затова породеното съмнение на основата на конкретни факти за неясно разпределение или нетипично отклонение при разпределението е достатъчна причина според ЕСПЧ, която налага вземане на мерки за възстановяване на доверието в съда.

В този смисъл ПСРД изисква проактивни позитивни гаранции за прилагането си. Липсата на такива гаранции лишава съдебната система от обществено доверие и прави съдиите жертва на негативно обществено мнение и безразборен натиск.

¹ В Приложение № 2 сме събрали медийни публикации, които в течение на години подвигат важни въпроси относно начина на разпределяне на дела в органите на съдебната власт и на които и до днес не е даден адекватен отговор от компетентните институции.

² Свободен превод на известния принцип „Justice must be done and must be seen to be done“, извеждан от решението по R v Sussex Justices, Ex parte McCarthy.

На второ място, манталитетът на податливост на административен натиск и климатът на неспазване на правилата се подхранват от деморализиращото усещане за възможни злоупотреби с административните правомощия.

Както беше посочено, гарантирането на ПСРД зависи от комплекс от мерки. Те обхващат най-малко:

- Софтуерните и компютърни системи;
- Ясно дефиниране на ролята на административните ръководители и статута на системните администратори, на правните и фактически възможности за човешка намеса при ПСРД
 - Възможностите на участниците в процеса да си гарантират, че делото им ще бъде реално разпределено на случаен принцип.
 - Системите за контрол и механизмите за реализиране на отговорност за лошо администриране.

Анализът в настоящия доклад ще бъде структуриран с оглед на така дефинираните мерки.

*

2. Нормативна уредба

В сегашния си вид ПСРД е въведен в българското законодателство за първи път през 2004 г. в чл. 26, ал. 1 и 3 от Правилника за съдебната администрация в районните, окръжните, военните и апелативните съдилища (по-нататък ПАРОВАС)³. Съгласно чл. 26 (ПАРОВАС от 2004 г.) разпределението на делата по докладчици следва да се извършва според поредността на образуване на делата и по азбучен ред според предварително изготвен списък на съдиите по състави и отделения. Законово изискването за спазването на този принцип е закрепено за първи път през 2006 г., когато с изменение на вече отменения Закон за съдебната власт (ЗСВ)⁴ в чл. 12а (ДВ, бр. 39 от 2006 г.) се въвежда разпоредба, която създава задължение за всички съдилища в страната да извършват разпределението на дела между съдии, прокурори и следователи на случаен принцип съобразно поредността на постъпването им. С решение на Висшия съдебен съвет (ВСС) (Протокол No27/07.06.2006 г.) се задължават всички съдилища, които до този момент нямат електронна система за случайно разпределение на дела, да инсталират последната версия на софтуера, разработен от администрацията на ВСС (т.нар. *LawChoice*).

През 2007 г. с присъединяването на България към Европейския съюз и приспособяване на нормативната рамка към условията на членство се налага приемането на нов Закон за съдебната власт⁵. Съгласно **чл. 9** от него разпределението на делата трябва да се осъществява „на принципа на случайния подбор чрез електронно разпределение съобразно поредността на постъпването им“ (чл. 9, ал. 1 ЗСВ). Принципът следва да се съобразява със структурата на съдилищата (в рамките на колегиите или отделенията – чл. 9, ал. 2 ЗСВ).

В **Административнопроцесуалния кодекс (АПК)** също има разпоредба, съгласно която „съдията-докладчик се определя съобразно поредността на постъпването на оспорванията в съда, чрез електронно разпределяне *или чрез друг начин за случайно разпределяне на делата*,⁶ посочен в приети от съответния съд и разгласени публично вътрешни правила“ (чл. 157, ал. 2). Принципът на случайния подбор се прилага също при определянето на съдебни заседатели за участие в съдебните състави в случаите, определени със закон (чл. 72, ал. 2 ЗСВ).

Разпределението на делата на случаен принцип е уредено и от разпоредбите на новия **Правилник за администрацията в районните, окръжните, административните, военните и апелативните съдилища (ПАРОВАС)**⁷, като се

³ Издаден от министъра на правосъдието, обн., ДВ, бр.95/ 26.10.2004 г., в сила от 27.11.2004 г.;отм., бр. 9/ 29.01.2008 г.

⁴ обн., ДВ, бр. 59/ 22.07.1994г.; отм., бр. 64/ 07.08.2007г.

⁵ Закон за Съдебната Власт обн., ДВ, бр. 64/ 07.08.2007г., последно изм. ДВ, бр. 30 от 26.03.2013 г.

⁶ Разпоредбата е Обн., ДВ, бр. 30 от 11.04.2006 г., а новият ЗСВ е обн. с бр. 64 от 7.08.2007 г., като с него се въвежда задължително електронно разпределение. Съществува несъответствие между двете разпоредби, което не е съгласувано. В Гражданско процесуалния и Наказателно-процесуалния кодекс от друга страна няма специални изисквания към начина на разпределение.

⁷ Приет от ВСС с протокол №32/29.07.2009г. и публикуван в Държавен вестник, брой 66 от 18.08.2009г. по-нататък Правилника.

поставят изисквания за лицата, носещи отговорност за разпределението – то да се извършва от административния ръководител или негов заместник, изрично оправомощени съдии или по изключение от съдебен служител (чл. 46, ПАРОВАС). В правилника се ограничава и обхватът на действие на принципа, като само съдията-докладчик следва да се определя съобразно принципа на случайния подбор (чл. 46, ал. 1).

Извън приложното поле на ПАРОВАС остават ВАС и ВКС, които се ръководят от разпоредбите на собствени правилници.

В отговор на констатациите на Работната група по проект на ОПАК по дейност мониторинг над организацията на случайното разпределение⁸, че не са въведени конкретни изисквания и ясни критерии към реда на прилагането на закона, ВСС приема **Инструкция за организацията и реда за използване на програмните продукти за разпределение на делата в съдилищата на случаен принцип** (понадатък „Инструкцията“, приета без дата, но по наши данни едва през 2010 г., когато бива публикувана на официалната интернет страница на ВСС). Инструкцията определя допустимите системи за разпределение и начинът на тяхната инсталация, както и задължение за използване на лични пароли за достъп и за ежеседмично архивиране на информацията от разпределението на електронен носител. Изисква се изрично упълномощаване на разпределящото лице от председателя на съда, разработване на вътрешни правила за разпределението в съда, отпечатване и прилагане на протокол от разпределението към всяко дело, подписан от разпределящото лице.

Така условията и редът за ежедневно опериране с програмата, както и въвеждането на по-подробни механизми за контрол над разпределението в рамките на съда, се уреждат на ниво съд чрез **Вътрешни правила за работа с програмата за случайно разпределение (ВП)** на делата. Въпреки че отговорността по приемането им е възложена на административните ръководители на съдилищата, в резултат от проучването беше констатирано, че **към настоящия момент не всички съдилища са одобрили такива** (вж. по-надолу в доклада за по-подробно разяснение). Според Инструкцията, минимално ВП следва да пояснят:

- вида на използвания програмен продукт;
- предварително обособени групи дела по предмет между отделните структурни единици в съда /по колегии, отделения, състави/;
- индивидуално определен процент на натовареност на съдиите;
- хипотезите, при които изборът се извършва при някои от особените режими на програмните продукти – по дежурство, без участие на конкретен докладчик и/или разпределение на определен докладчик.

Изискване да бъдат уточнени условията за работа със софтуера и реда на съхранение на архива във ВП не е въведено.

⁸ Проект „Консултативен форум на районните съдилища“ на Районен съд – гр. Хасково (дейности II и IIIa), финансиран по ОПАК. Пълният текст на Окончателния доклад е достъпен на <http://cfrc.info/>

Наблюденията на БИПИ във връзка с настоящото изследване показаха, че в много съдилища има разработени ВП за работа със софтуера, но **няма единен стандарт за съдържанието им**. Макар че Инструкцията на ВСС съдържа това изискване, не всички съдилища са уредили писмено с правила или по друг начин особените хипотези при приложение на принципа, условията за промяна на коефициента на натовареност на съдии и утвърдените групи дела. При анализ на съдържанието на ВП за случайно разпределение на двадесет и осемте окръжни съдилища по отношение на разпределянето на групи дела по материя, например, беше установено, че то е отразено едва в 16 от тях. Изключенията от приложението на принципа са поместени с различна степен на изчерпателност във ВП на 20 от съдилищата, а при останалите само се споменава за наличието на такива без изброяване на причините или се описват четирите опции на програмата (съотв. „случаен избор“, „по дежурство“, „не участват“ или „определен“ докладчик). Много рядко може да се открие уточнение на коефициента на натовареност, с който всеки един съдия участва в програмата (само пет от ОС са представили конкретни стойности от програмата). Добър пример са ВП на ОС Сливен, където в табличен вид са индикирани групите дела с възможните за тях съдии и състави от съдии и стойността на коефициента на тези с намалена натовареност.

Част от съдилищата не са разпоредили **публикуването** на ВП на уеб страниците си, въпреки изричното изискване на ВСС в тази насока (в това число и Софийският градски съд). По този начин се създават предпоставки за липса на доверие при условията на оперативна независимост на съдилищата по отношение на организацията на разпределянето. Затруднява се и гражданското наблюдение над дейността им. За сравнение – в други съдилища е създадена максимална прозрачност чрез оповестяване дори на имената на съдиите във всяко отделение и съответно зададените им в програмата групи дела и коефициент на натовареност, (вж. ОС Габрово, ОС Сливен), както и отговорните лица по разпределение от въвеждане на принципа до момента (ОС Габрово). В някои съдилища като цяло не е спазено изискването за утвърждаване на ВП.

*

3. Наблюдения относно софтуерните и компютърни системи за осигуряване на случайното разпределяне на делата

Основни изисквания към софтуер за прилагане на принципа на случайно разпределение на делата

В сърцевината си принципът за случайно разпределение на делата изисква механизъм, гарантиращ предварителната непредвидимост на състава, който ще разгледа дадено дело. Тази цел се постига чрез използването на софтуер.

Всеки софтуер, предназначен за разпределение на дела на случаен принцип, трябва да отговаря на следните четири изисквания:

– Невъзможност за предрешаване на избора (конкретно дело да се падне на конкретен състав) или друг вид манипулация на резултата (конкретен съдия да бъде претоварен с работа);

– Равномерност на разпределението на делата между участващите в него съдии с цел осигуряване на еднаква натовареност;

– Наличие на подробен и защитен архив, който регистрира всички елементи на избора със значение за осигуряването на определено ниво на случайност и равномерност на натоварването (изисквания 1 и 2), както и всички операции от всяко лице със софтуера или отделни негови файлове;

– Невъзможност за вмешателство от страна на неоторизирани за работа със софтуера лица.

Следващият анализ на използваните в българската съдебна система програмни продукти за случайно разпределение на делата е правен от гледна точка на тези четири базови изисквания.

Общи бележки⁹ за използваните програмни продукти за случайно разпределение на делата

В българската съдебна система функцията по компютърно определяне на съставите по делата на случаен принцип се осъществява посредством два софтуера¹⁰:

- LawChoice
- АСУД

⁹ Подробно описание на програмните продукти и техните функционалности има в цитираните по-горе доклади и за това няма да го привеждаме тук. Ще се спрем само на някои минимални технически данни.

¹⁰ До скоро се е използвал и трети продукт, разработен от Информационно обслужване АД – Варна. Дори и да продължава използването му, то е в много ограничен брой съдилища, които не попадат в обхвата на настоящата проверка.

LawChoice има много по-широко разпространение от АСУД¹¹. От проверените в рамките на настоящата проверка съдилища ВАС и СГС използват Choice, а ВКС – АСУД.

LawChoice

LawChoice е специализиран програмен продукт за разпределение на делата, разработен първоначално през 2005 г.¹² През 2006 г. ВСС „ЗАДЪЛЖАВА председателите на всички съдилища, които не използват софтуер за случайно разпределение на делата, в срок до 20 юни 2006 г. да инсталират последната версия на продукта, разработен в Администрацията на ВСС“ (Протокол No.27 от 7 юни 2006 г.)”

LawChoice е създадена на езика Pascal с използването на компилатор/среда Lazarus.¹³ Той представлява самостоятелен програмен продукт, който не е свързан с деловодната система на съда. Това поражда поредица от неудобства, които са добре известни и тук няма да се спираме на тях¹⁴.

АСУД

„Автоматизираната система за управление на делата“ (АСУД) представлява цялостна деловодна система, която включва и модул за случайно разпределение на делата, за който става дума в този доклад. АСУД е разработена от Латона ЕАД през 2001 г. с финансовата подкрепа на USAID.

Този софтуер е разработен на базата на платформата Lotus Notes/Domino създадена от IBM. Като Notes представлява клиентското приложение, а Domino е сървърното приложение.

Констатации от проверката и анализ на програмните продукти за разпределение на дела на случаен принцип

А. Анализ на LawChoice (ВАС и СГС)

При проверката във ВАС се установи, че използваната там система за случайно разпределение на делата е базирана на софтуера LawChoice, версия 3.3.9, в която за нуждите на съда са направени определени модификации. За СГС се установи, че там също се използва LawChoice, версия 3.3.9.¹⁵

¹¹ LawChoice се прилага поне в 131 съдилища, докато АСУД в по-малко от 20. Вж „ОКОНЧАТЕЛЕН ДОКЛАД на Работната група по дейност II и IIa “Мониторинг на принципа на случайно разпределение на делата” от 2009 г.”

¹² По информация от неговия разработчик и компютърен специалист на ВСС, LawChoice е разработен първоначално за нуждите на разпределянето на членовете на ВСС в дисциплинарни състави. Когато по настояване на ЕК се е наложило въвеждането на компютърен софтуер за случайно разпределение във всички съдилища, LawChoice е бил пригоден и разпространен.

¹³ Данни от разработчика и разработчик и компютърен специалист на ВСС.

¹⁴ Вж.: ДОКЛАД на Работната група по дейност II и IIa “Мониторинг на принципа на случайно разпределение на делата” от 2009 г.” Както и докладите от Гражданските наблюдения от НПО Център Разград/ Гражданска мрежа за наблюдение на съдилищата.

¹⁵ В СГС ни показаха писмо от 20 Март, 2013 г., с което се дават указания за преминаване към версия 3.4 на LawChisce, но към момента на проверката тя още не беше инсталирана.

Анализът на програмния продукт LawChoice почива на наблюденията от проверките във ВАС и СГС (LawChoice 3.3.9). Допълнителни изводи са правени на основата на работно копие на LawChoice 3.3.7, което може да бъде свалено от подстраница на сайта на ВСС¹⁶.

Констатирани слабости на LawChoice

Тъй ВСС не ни предостави source code-а на софтуера LawChoice, не можем да представим пълноценен анализ на използвания алгоритъм с оглед непосредствено установяване на неговата адекватност на изискването за осигуряване на достатъчно ниво на случайност и равномерно разпределение¹⁷. При все това, данните, които събрахме от извършените проверки, са достатъчни, за да се потвърдят поредица от слабости, за които до сега имаше непотвърдени съмнения¹⁸.

Въпреки липсата на документация относно принципа на работа на програмата, простотата и незащитеността, с която тя е създадена, в много голяма степен улеснява нейното изучаване и анализиране само на основата на наблюденията от проверките. Нещо повече, за това не се изискват специални компютърни умения и помощен софтуер.

Възможност за редакция на ключови параметри

Основна слабост на LawChoice е ненадежността при съхраняване и работа с ключова за функционирането на софтуера информация: **коефициента на натовареност на съдиите и броя на разпределения им дела**. Това всъщност са параметрите от основно значение за определяне на избора на съдия-докладчик при разпределянето на конкретни дела. С други думи, случайното разпределение, което този софтуер осъществява, зависи от стойностите на тези две полета, а тяхното редактиране може да доведе до предопределяне на разпределението. При задаване на определени параметри на тези две полета може да бъде елиминирана случайността на разпределението и то да стане преднамерено. Подобна редакция може да стане чрез използване на програмния интерфейс в случаите, за които това е предвидено по регламент.

Установи се обаче, че е възможно тези ключови параметри да бъдат променени и чрез внасяне на редакция в текстови файлове в директорията (folder-a) на LawChoice с помощта на прост текстови редактор от типа на Notepad.exe (т.е. не през

¹⁶ Въпреки че това не е последната версия, тя дава достатъчно представа за ядрото на софтуера и позволи да бъдат проверени и идентифицирани редица слабости, които се потвърдиха при проверката на версията, използвана във ВАС.

¹⁷ В практиката са доказани множество слабости на програмния продукт по отношение на осигуряването на равномерност на натоварването на съдиите, които се дължат както на неадекватната му функционалност, така и на липсата на цялостна политика по управление на натовареността в съдилищата от страна на ВСС. Тези въпроси са засегнати в част 4 на настоящия доклад. По-подробно са обсъдени в цитираните по-горе доклади.

¹⁸ Много от тях личат от медийните публикации по темата, събрани в ПРИЛОЖЕНИЕ **5**.

интерфейса на програмата), при което в архива на LawChoice от тази намеса няма да останат следи.

По-конкретно информацията за коефициента на натовареност на съдиите и броя дела, които са им разпределени, се намира в некодирани plain text файлове. Техните имена са d-0.txt , d-1.txt и т.н. в зависимост от характера и броя на видовете дела. Тези файлове не са кодирани или защитени по друг начин, което прави техния прочит и редакция безпроблемни.

Например видът на един такъв файл представлява:

```
***
1
Иван Петров
100
98
***
2
Гергана Симеонова
100
99
***
....
```

Ако разгледаме в посочения пример първия запис за съдия Иван Петров - под него е записан коефициентът на неговата натовареност (100%), а на следващия ред е отразен броят дела, които са му разпределени към момента (98). По принцип тези полета се променят чрез софтуера LawChoice, като всяка тяхна промяна се документира в архива на програмата.

Обаче, тъй като самите файлове d-0.txt не са защитени и кодирани, е възможно тези две полета (натовареност и брой разпределени дела) да бъдат променяни и от външна текстово редактираща програма като Notepad.exe. При такъв тип промяна редакциите на натовареността и броят дела няма да фигурират в архива на програмата. Същевременно обаче, новите редактирани стойности биха могли да доведат до неслучаен избор.

Това създава конкретна възможност за два вида злоупотреби:

Възможност за предрешаване на избора на съдия

Ако във файла d-0.txt променим броя разпределени дела на Гергана Симеонова от 99 на 0, то при стартиране на програмата тази съдия би получавала всички дела, докато бройката ѝ не се "изравни" с тази на останалите съдии. Това е конкретен начин за предрешаване на разпределението на дела към конкретен съдия.

Възможност за неравномерно натоварване на съдиите

По подобен начин, ако в същия файл променим полето за коефициента на натоварване на даден съдия, бихме изменили потока на дела, разпределени към него, т.е. можем да го пренатоварим или прекалено облекчим.

На базата на тези наблюдения и извършените тестове върху работещо копие на софтуера LawChoice 3.3.7 във ВАС (вж. по-долу за конкретното описание на извършените тестове) може да се направи извод, че редакция на незащитения файл d-0.txt посредством външна програма може да доведе до предопределяне или манипулиране резултата на избора. По-специално – редакция на полетата за разпределените дела може да доведе до гарантирано избиране на конкретен съдия при стартиране на процедурата за "случайно" разпределение. Също така редакция на полетата за процентното натоварване може да се направи така, че определени съдии да бъдат натоварвани повече от други или обратно – по-малко натоварвани .

Видно е също, че за извършването на подобна манипулация, която изисква простото отваряне и редакция на текстови файлове с помощта на програми, достъпни на всеки компютър като част от всяка операционна система, са достатъчни базови компютърни умения и е възможно да бъде извършено от практически всеки, който има физически достъп до съответния компютър.

Особено важно е да се отбележи, че тези намеси биха останала недокументирани за архива на програмата. В този смисъл програмата такава, каквато е създадена, допуска лесно заличаване на въздействието върху конституирането на съдията-докладчик и представя трудна доказуемост на евентуалното нарушение или престъпление. Същевременно, дори да не бъдат установени нарушения или престъпления, възможната редакция на незащитените файлове, както беше посочено, разгледана в контекста на обективните данни за концентрацията на определени публично интересни дела при неголям брой съдии или пък при такива с оспорена и неадекватно защитена от ВСС репутация, създава съмнителна видимост за нередности, която поставя в риск убедителността на всеки съдебен процес.

Системни слабости

Софтуерът не прави запис в registry-то на операционната система, което дава възможност да бъде презаписан и инсталиран многократно на една машина. Тази на пръв поглед дребна слабост улеснява нерегламентирания достъп чрез преодоляване на паролата и влизане от името на легитимен потребител (виж подробно описание по-долу).

Освен това софтуерът не прави проверка за целостта и автентичността си. Това е потенциална слабост, която отваря възможност да бъде променен изпълнимият код на програмата, без това видимо да се отрази на работоспособността ѝ. **Промяна на изпълнимия код може да позволи създаване на скрита функционалност, която не може да се разкрие при работа с програмата от легитимните служители и при проверка на архивите. Подобна скрита функционалност теоретично може**

да позволи и дистанционен контрол на софтуера за случайно разпределение, както и редица други притеснителни възможности.

Особено показателно за архитектурната слабост на системата LawChoice е, че този продукт по никакъв начин не прави проверка на автентичността на файловете с информация, нито пък има изградена система за защита на тези файлове от външна намеса. Това отваря врата за нерагламентирано манипулиране от всякакъв вид. Дори в по-късна версия на програмния продукт да се приложи кодиране на файловете с информация, фактът, че тези файлове могат да бъдат подменяни с други и това действие да остане "незабелязано" от програмата, на практика би обезсмислило подобна защитна мярка. **Както личи от описания по-долу тест, наред с редактирането на файловете с информацията от ключово значение за случайното разпределение, файловете могат просто да бъдат подменяни с такива, съдържащи желаната информация, като така отново ще се осигури конкретен избор на съдия докладчик. Подобни файлове могат да бъдат подготвени с версия на същата програма, инсталирана в друг фолдър или компютър. В този случай подмянето на легитимните с манипулирани файлове от типа d-0.txt d-1.txt и т.н. би довело до предрешен избор и след това връщане на оригиналните файлове биха направили тази акция недокументирана и непроследима. Като цяло архитектурата на системата LawChoice не е съобразена с елементарни съображения за сигурност и защита на информацията.**

Тестове, осъществени във ВАС

За установяване дали горните слабости са налични и при конкретно работно копие на програмния продукт при проверката във ВАС бяха направени два теста. Те имаха за цел да проверят нивото на защитеност на софтуера и неговата функционалност в контекста на ВАС, както и възможността за вмешателство във функционалността му по нерегламентиран и непроследим за архива на софтуера LawChoice начин.

Резултатите от тестовете бяха документирани в протокол и подписани от членове на инспектиращата комисия от страна на ВСС и системния администратор от страна на ВАС.

С помощта на два теста проверихме валидността на три хипотези.

***Първият тест**, основаващ се на редакция на полетата във файл d-0.txt и т.н., провери следните хипотези:*

– Влияние върху програмата, осъществяваща принципа на случайното разпределение, чрез редакция на полето 'процентно натоварване'. (Редакцията остава недокументирана в архива на софтуера)

– Влияние върху програмата, осъществяваща принципа на случайното разпределение, чрез редакция на полето 'брой дела'. (Редакцията остава недокументирана в архива на софтуера)

***Вторият тест** провери следната хипотеза:*

Достъп до функционалността на софтуера от името на оторизирано лице, без да се знае предварително неговата парола, а само неговото име. (Евентуални действия биха били документирани от името на оторизираното лице, без самото то да ги е правило)

Първи тест: влияние върху параметрите, определящи 'случайния избор'

Първият тест целеше да провери дали описаните по-горе слабости (§ i и ii) са налице в конфигурацията на LawChoice във ВАС. Показа се, че в конкретната версия на софтуера, инсталиран във ВАС, нерегламентирана намеса във файла d-0.txt, без да се използва самият софтуер LawChoice, води до промяна на функционалността ѝ като в същото време програмата остава работоспособна. Освен това, въпросната нерегламентирана промяна не оставя следи в архива на софтуера.

С помощта на външна програма беше променено полето 'натовареност на съдиите' във файл d-0.txt. На всички съдии с изключение на съдия „Румяна“ бяха поставени проценти 0. Първоначално програмата даваше делата на различни съдии, но при рестартирането ѝ, софтуерът започна да дава делата само на съдия „Румяна“, която единствена имаше 100%, а останалите съдии 0%. Този тест доказва, че редакция на текстовия файл d-0.txt посредством външна програма може да доведе до промяна във функционалността на софтуера LawChoice, по-специално – да манипулира системата за случайното разпределение. Тази редакция не оставя следа в архива и освен това програмата продължава да е работоспособна. Конкретният тест беше направен с манипулация на процентната натовареност на 0%, което би изключило тези съдии от разширения доклад (от контекста на програмата). Ако този процент се редактира на 1%, това би преодолело констатираната по-горе видимост за манипулация, тъй като вече нито един съдия не би бил изключен от разширения доклад. Тогава вероятността съдията, чиято натовареност е зададена като 100%, да получи делото, става от порядъка на 90-99%.

С положителния резултат от теста се доказва, че във ВАС е изпълним и другият метод за предрешаване на случайния избор. По-специално чрез нулиране на делата на предварително избрания съдия. Когато делата на един съдия са много по-малко от средния брой дела на останалите съдии, софтуерът е направен така, че да му възлага дела докато не достигне останалите съдии. Това е проверено непосредствено чрез въздействие на общодостъпната версия 3.3.7.

Втори тест: неоторизиран достъп и действия от името на оторизирано лице

Вторият тест целеше да установи дали е възможно в системата за случайно разпределение, използвана от ВАС, да се осъществи достъп до програмата от името на произволно легитимно лице без предварително да се знае паролата му за достъп. Както и да се извършват действия от името на легитимното лице, като следи от тези действия да останат в архива на програмата.

За целта изпълнимият файл LawChoice.exe беше копиран в отделна празна директория. От там копието се стартира и тъй като директорията беше празна, логиката на софтуера беше подведена, че се стартира за първи път. Това позволи да се

създават наново потребителски акаунт с произволно име и парола. След създаването на акаунта в празната директория се появи файлът *vssrnd.dat*, който съдържа новите идентифициращи данни. При подмяна на файла *vssrnd.dat* от легитимната директория с файла със същото име от новосъздадената директория стана възможно да се влезе в интерфейса на програмата, използвайки току-що създадената парола с произволното потребителско име. Ако това произволно избрано име е на легитимно лице, използващо софтуера и имащо права за него, то е възможно да се правят редакции и разпределения, като в архива ще остане сведение, че въпросното легитимно лице ги е правило, без това да бъде наистина така. **Този тест доказва хипотезата, че в системата за случайно разпределение на делата, използвана във ВАС, е възможно да се влезе от името на легитимно лице и да бъдат извършвани действия по разпределяне на делата. Тези действия остават записани в архива на програмата, но идентифицират като свой автор „легитимния ползвател“.**

Възможни сценарии

На базата на гореописаните слабости и проведените тестове може да се посочат няколко възможни сценария за злонамерен достъп във ВАС.

Без претенция за изчерпателност ще посочим само част от тези, които могат да доведат до предрешаване на 'случайното разпределение', както и до злепоставяне на легитимно лице, упълномощено да прави случайно разпределение. Не се изключва възможността за съществуване и на други сценарии.

При използване на описаните слабости може конкретни дела да бъдат насочвани към определени съдии. Достатъчно е да се редактира полето на разпределените им дела – да бъде фиксирано 0, а на останалите съдии, които могат да участват в разпределението стойността на разпределените дела да се повиши например 100. След приключване на разпределението е достатъчно да се върнат старите стойности, като само се внесе корекция с броя на новоразпределените дела на съответния съдия. По този начин никаква следа не би останала от тези действия, които на практика предрешават случайния избор.

По същия начин може да доведе до несъразмерно натоварване (или облекчаване) на конкретен съдия (съдии). В зависимост от целта на злонамереното лице

Достъп до интерфейса от името на легитимно лице може да се използва за маскиране на действия от неоторизирано лице и включително за професионално злепоставяне на легитимното лице, ако се извършат действия, документирани в архива от името на легитимното лице.

Тези злонамерени действия могат да бъдат извършени от всички лица, които имат достъп до директориите на съответните версии на софтуера *LawChoice*. Било то регламентиран или нерегламентиран достъп.

Регламентиран достъп до директориите на съответните копия на софтуера имат:

- ръководителите на отделения, извършващи разпределението на делата;

- системният администратор;
- компютърните специалисти.

Нерегламентиран достъп:

Системният администратор НЕ даде информация за архитектурата и устройството на мрежата, достъпна до мрежовите компютри, тяхната конфигурация и достъпността им вътре в съда и извън него, като заяви че тази информация е извън задачата на настоящата проверка. Поради което не може да се каже дали е възможно да има нерегламентиран достъп до директориите на софтуера.

Възможност за манипулиране на архива в LawChoice 3.3.7 и LawChoice 3.4¹⁹

Поредицата от действия на потребителите са записани в скрит файл в директорията на програмата наречен history.2013 (за предишната година е history.2012 и т.н.). Този файл записва отделните действия на потребителите. Съдържанието на файла е криптирано и той е скрит по подразбиране. Само че всеки ред в този файл служи за записване на точно едно действие като архив на програмата. Записите в history.2013 съответстват напълно на разположението и броя букви в текста на архива.

Тази структура на архива на програмата не осигурява достатъчна защита. Файлът history.2013 може свободно да бъде редактиран като конкретните записи от архива лесно могат да бъдат идентифицирани като място и отделни думи. Подобни външни промени по никакъв начин не се "усещат" от самия софтуер, т.е. не оставят следи.

Така потребителите могат лесно да изтрият или добавят записи:

- Например, това може да бъде използвано, за да се премахнат данните за откази от извършено разпределение и така вместо няколкократни „избори“ докато не се е паднал желаният съдия, да бъдат отразени само като единственият успешен опит.

- Възможно е също по този начин от архива да се премахне индикацията, че изборът е бил направен в режим „определен“ (който се използва когато има легитимна причина делото да се възложи на конкретен съдия без елемент на случайност, като за това трябва да има съответна обосновка). Също така, записи могат да бъдат добавяни към архива или изменяни с конфигурирани данни.

Примерен сценарий 1: избиране на определен съдия след няколко отказа и изтриване на данните за отказите от архива

¹⁹ За разлика от останалите констатирани тук слабости, които бяха потвърдени чрез конкретен тест върху действаща инсталация на LawChoice 3.3.9 (вж. по-долу), анализът в тази част се основава на изследване на общодостъпната версия 3.3.7 и на последната версия на софтуера LawChoice 3.4. Отражаваме ги като показателни за системата на криптиране на информацията в платформата LawChoice по принцип за уязвимостта на архитектурата, по която е изградена.

Разпределение

Дело
 с рег. (вх.) N :

Година тип дело
 (въведете) (изберете тип)

Последен Ваш номер

Д N
 (ако въвеждате - 5 цифри)

Разпределени от Вас

Възможни докладчици:
 Sudia 1
 Sudia 3

Избор
 случаен
 по дежурство
 определен
 не участват

Ред за въвеждане:
 1. година (ако трябва)
 2. тип на делото
 3. номер на делото (въведен или генериран)
 4. режим на избор

имена са маркирани

Избор

Делото е разпределено на:

Подробен протокол за 1 дело

Разпределение

Разпределение

Дело с рег. (вх.) N :

Година тип дело Последен Ваш номер
 (въведете) (изберете тип)

Разпределени от Вас

Защо се отказвате от направения избор ?
 (обяснете и запишете)

Ред за въвеждане:
 1. година (ако трябва)
 2. тип на делото
 3. номер на делото (въведен или генериран)
 4. режим на избор

Подробен протокол за 1 дело

Делото е разпределено на:

Разпределение

Дело с рег. (вх.) N :

Година тип дело Последен Ваш номер
(въведете) *(изберете тип)*

Д N **Генериране на N**
(ако въведате - 5 цифри)

Разпределени от Вас

Възможни докладчици:
 Sudia 1
 Sudia 3

Избор
 случаен
 по дежурство
 определен
 не участват

Ред за въвеждане:
1. година (ако трябва)
2. тип на делото
3. номер на делото (въведен или генериран)
4. режим на избор

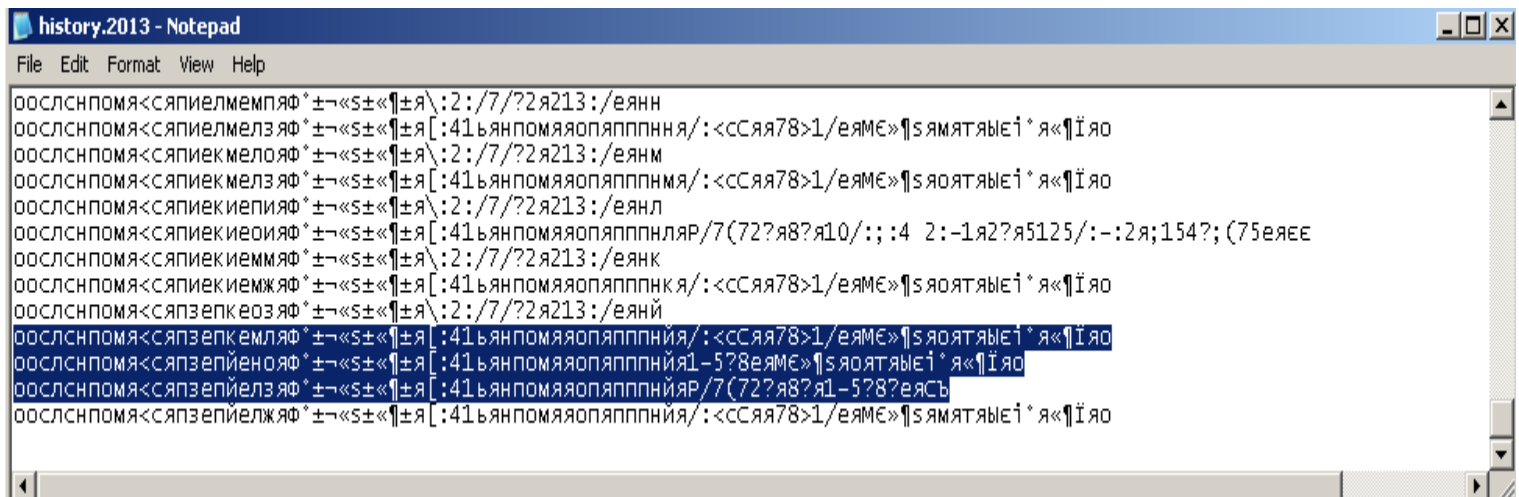
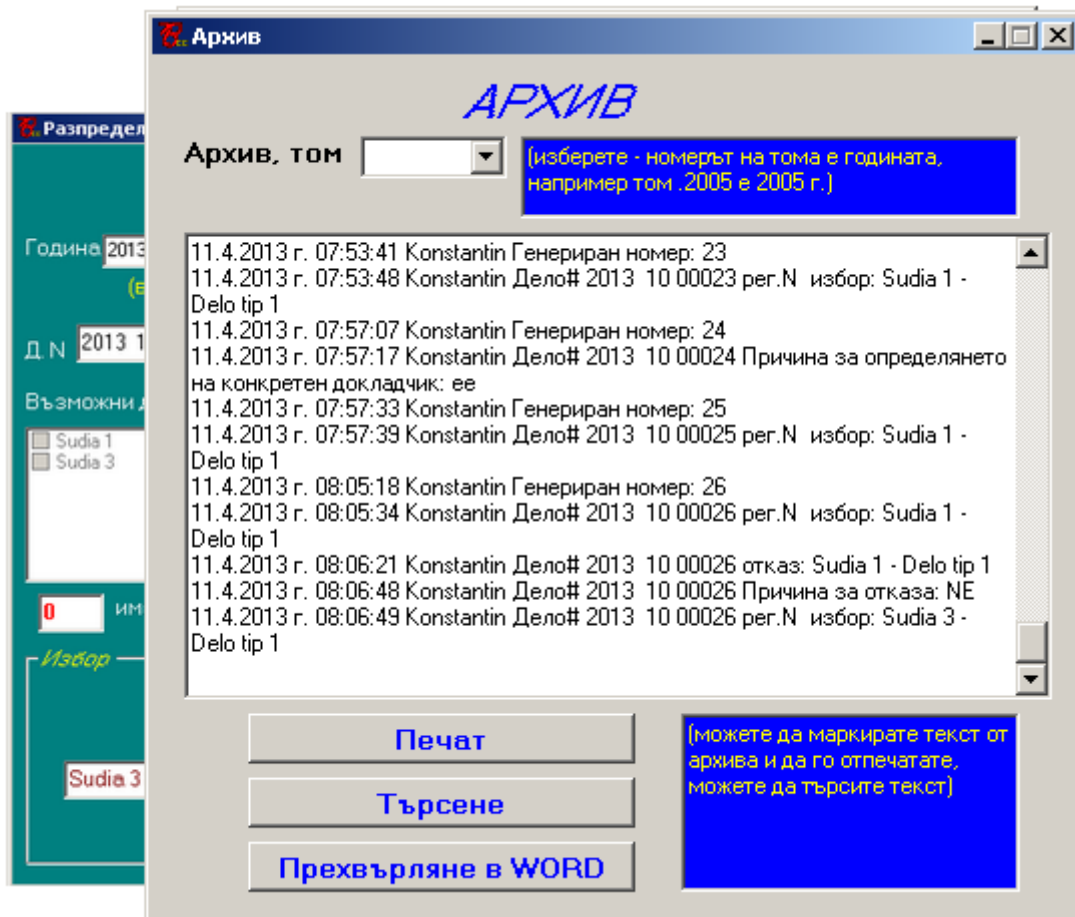
имена са маркирани

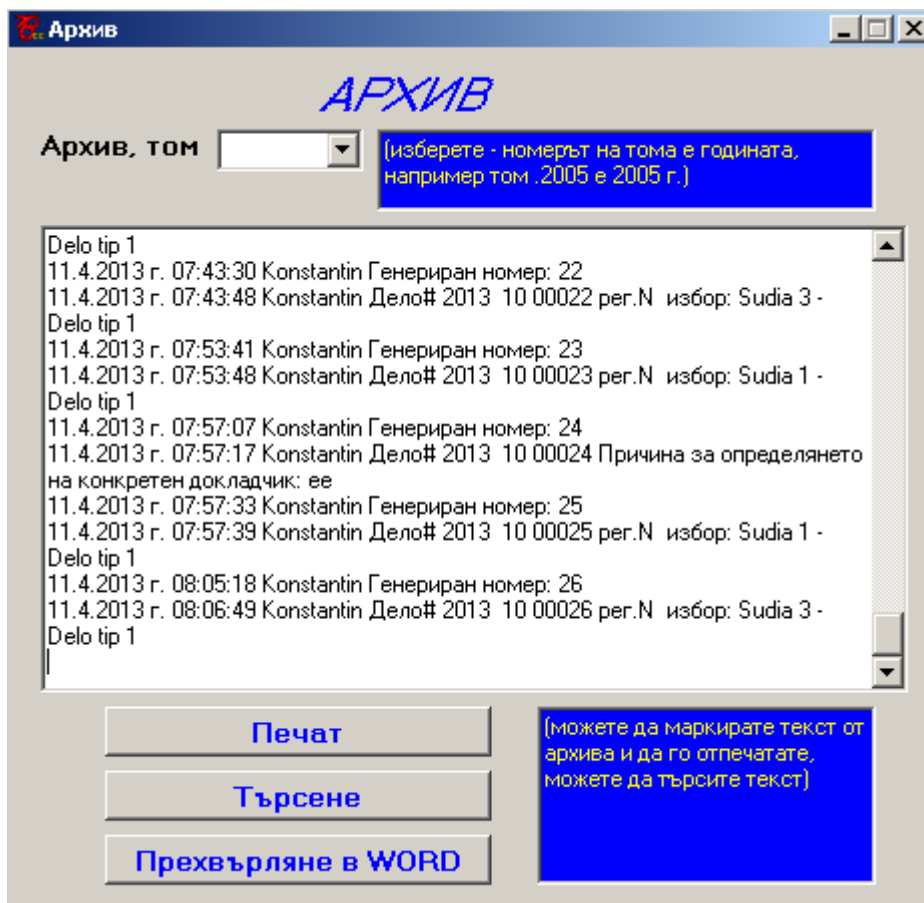
Избор

Делото е разпределено на:

Отказ от направения избор

Подробен протокол за 1 дело

Примерен сценарий 2: Избиране на определен съдия за определено дело по дежурство и изменение на архива, все едно съдията е избран на случаен принцип

Разпределение

Дело
 с рег. (вх.) N :

Година тип дело Последен Ваш номер
 (въведете) (изберете тип)

Д N **Генериране на N**
 (ако въвеждате - 5 цифри)

Възможни докладчици:

Sudia 1
 Sudia 3

Избор

- случаен
- по дежурство
- определен
- не участват

име е маркирано

Избор

Избор

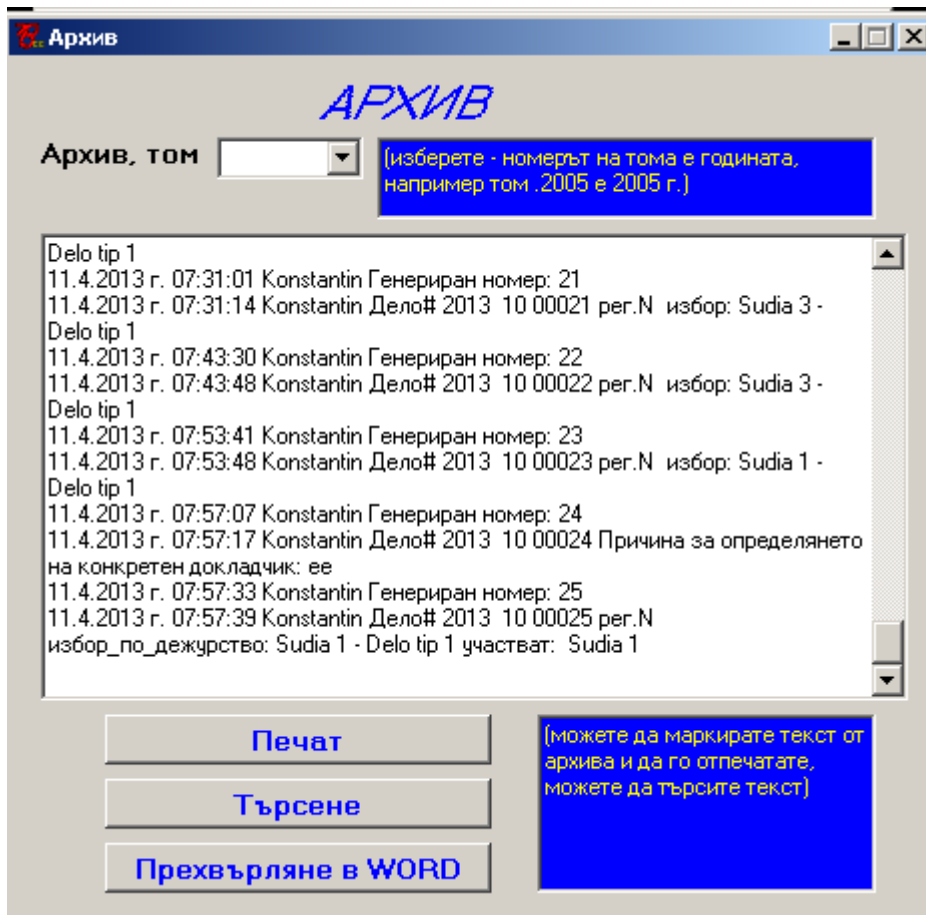
Делото е разпределено на:

Отказ от направения избор

Разпределени от Вас

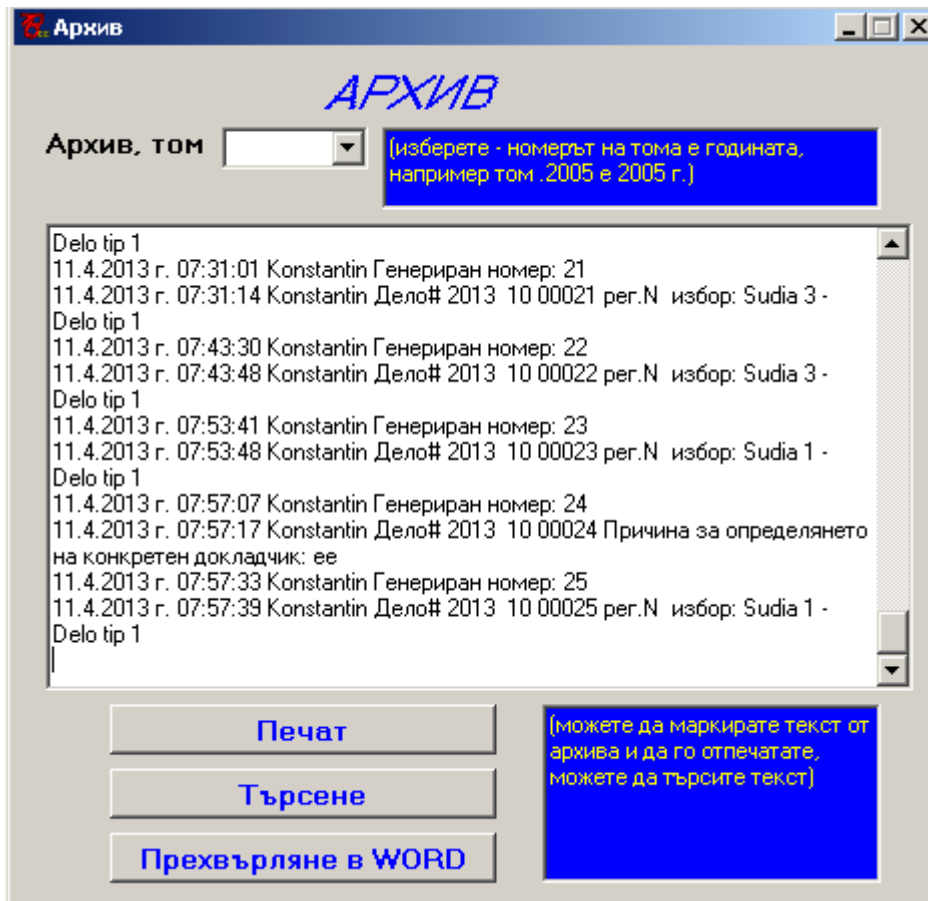
Ред за въвеждане:
 1. година (ако трябва)
 2. тип на делото
 3. номер на делото (въведен или генериран)
 4. режим на избор

Подробен протокол за 1 дело

оослснпомя<сяпиелмемпф>±~«s±«¶±я\;2:/7/?2я213:/еянн
 оослснпомя<сяпиелмелз яф>±~«s±«¶±я[;41ьянпомяяопяпппня/:<ссяя78>1/еяме»¶sямятяыеі'я«¶їяо
 оослснпомя<сяпиекмелояф>±~«s±«¶±я\;2:/7/?2я213:/еянм
 оослснпомя<сяпиекмелз яф>±~«s±«¶±я[;41ьянпомяяопяпппня/:<ссяя78>1/еяме»¶sяоятяыеі'я«¶їяо
 оослснпомя<сяпиекиепияф>±~«s±«¶±я\;2:/7/?2я213:/еянл
 оослснпомя<сяпиекиеоияф>±~«s±«¶±я[;41ьянпомяяопяпппня/7(72?я8?я10/;:4 2:-1я2?я5125/:-:2я;154?;(75еяея
 оослснпомя<сяпиекиеммяф>±~«s±«¶±я\;2:/7/?2я213:/еянк
 оослснпомя<сяпиекиемжяф>±~«s±«¶±я[;41ьянпомяяопяпппня/:<ссяя78>1/А01А;:9,/.-=-1еяме»¶sяоятяыеі'я«¶їяо, (?.-=?-еяяме»¶sяо

зослснпомя<сяпиелмемпф>±~«s±«¶±я\;2:/7/?2я213:/еянн
 зослснпомя<сяпиелмелз яф>±~«s±«¶±я[;41ьянпомяяопяпппня/:<ссяя78>1/еяме»¶sямятяыеі'я«¶їяо
 зослснпомя<сяпиекмелояф>±~«s±«¶±я\;2:/7/?2я213:/еянм
 зослснпомя<сяпиекмелз яф>±~«s±«¶±я[;41ьянпомяяопяпппня/:<ссяя78>1/еяме»¶sяоятяыеі'я«¶їяо
 зослснпомя<сяпиекиепияф>±~«s±«¶±я\;2:/7/?2я213:/еянл
 зослснпомя<сяпиекиеоияф>±~«s±«¶±я[;41ьянпомяяопяпппня/7(72?я8?я10/;:4 2:-1я2?я5125/:-:2я;154?;(75еяея
 зослснпомя<сяпиекиеммяф>±~«s±«¶±я\;2:/7/?2я213:/еянк
 зослснпомя<сяпиекиемжяф>±~«s±«¶±я[;41ьянпомяяопяпппня/:<ссяя78>1/А01А;:9,/.-=-1еяме»¶sяоятяыеі'я«¶їяо

Достъпност на софтуера

Това, че работно копие на LawChoice 3.3.7 може да бъде свалено сравнително лесно от страницата на ВСС, също е потенциален рисков фактор. Въпреки че в конкретните обстоятелства това се оказва единствен начин за провеждане на по-задълбочен граждански одит на слабостите на софтуера, то може да доведе до попадането му в злонамерени ръце. Иронията е, че при цялата непрозрачност за легитимен граждански контрол на управлението на този елемент от съдебната администрация, самият софтуер е лесно достъпен за недобронамерени лица. Това всъщност илюстрира един от парадоксите на лошото управление – колкото по-непрозрачно е, толкова е по-уязвимо.

Достъпът до подобен софтуер би трябвало да се регулира по-строго, като например с парола за достъп до съответната директория, служеща за актуализация на софтуера. Това би затруднило до голяма степен произволния достъп до софтуера. Едновременно с това ВСС и неговата администрация следва да развият култура на по-голяма и искрена откритост към гражданския контрол и критиката на добронамерените професионалисти.

Изводи и препоръки

От всички тези наблюдения следва заключението, че софтуерът LawChoice не отговаря на изискванията за защитеност в степен, която лесно може да компрометира всички останали негови функционалности. **Нивото на сигурност на софтуера LawChoice е изключително ниско и дава възможност за злонамерена манипулация на принципа на случайно разпределение дори от лица с минимална компютърна грамотност.** Установените възможности за манипулиране на файловете, подмяна на данните за достъп, редактиране на архива заедно и поотделно могат да станат основа за различни форми на елиминиране на случайността на избора и изкривяване на натоварването на съдиите в една или друга посока. В този смисъл изключително ниското ниво на сигурност на софтуера го обезсмисля и по отношение на останалите формулирани изисквания за подобен тип програмни продукти.

Тези заключения обосновават следните препоръки:

Основна препоръка е спешната подмяна на този продукт с друг, чието ниво на сигурност поне съответства на АСУД.

Планирането на новата система за случаен избор (базови изисквания, архитектура, план за реализация) следва да бъде извършено от работна група с участието на външни експерти, за да се гарантира откритостта на процеса и елиминирането на евентуални бъдещи слабости от самото начало.

До въвеждането на нов софтуер за случайно разпределение съществуващата система трябва да бъде подложена на цялостен одит отново от работна група с участието на независими експерти, които имат адекватен достъп до всички необходими материали и която да разработи план за краткосрочни мерки за осигуряване на сигурността на системата в течение на преходния период.

ВСС да въведе общозадължително стандартни изисквания, гарантиращи, че всяка операция с файловете на компютрите, на които се извършват разпределенията, ще бъде регистрирана, включително чрез инсталиране на допълнителен специализиран софтуер, определен от ВСС.

В. Анализ на АСУД (ВКС)

При направената проверка във ВКС се установи, че прилагането на модула за случайно разпределение на АСУД започва да се прилага от месец Септември 2010 г. Преди това се е използвал софтуер, разработен от г-н Кодинов.

Анализ на сигурността на АСУД / Lotus Notes.

На практика сигурността на софтуера АСУД се свежда до сигурността на платформата Lotus Notes/Domino. Тъй като АСУД представлява приложение, реализирано на тази платформа, той наследява начина на боравене с информацията, организирано от Lotus Notes/Domino. В това число:

- съхранение на информацията;

- извличане на информацията;
- опериране с информацията;
- запис на информацията;
- достъпност на информация;

Платформата Lotus Notes/Domino

Историята на платформата е повече от 20 годишна, тя е създадена и развивана от екип експерти в програмирането, сигурността и алгоритмите към Lotus и след това IBM. От самото начало Lotus Notes е развивана като 'сигурна' система. Направена е по начин, който позволява работата и на различни операционни системи. Платформата Notes използва технология, лицензирана от RSA Data Security, Inc. - лидер в криптографските алгоритми и услуги. Системата RSA public key позволява потребителска автентификация, сертификация и подпис. Системата за секретни ключове RC2 и RC4 позволява кодиране на документи с именувани ключове. Използваният ключ за кодиране на информацията е 40 битов (64 битова версия на ключа е единствено за USA).

Тези технически уточнения в крайна сметка означават, че е почти невъзможно да се декодира и манипулира съхранената информация извън интерфейса на софтуера!²⁰

Тук може да вметнем, че системата Lotus Notes/Domino е широко предпочитана в банковите и правителствените среди за осигуряване на комуникация и организиране на операции поради високото ниво на сигурност. Листът на най-известните компании и организации използващи тази платформа е дълъг, но може да се види на:

<http://home.roadrunner.com/~gleenhouts/lotus/companies.htm>

Сигурност на платформата

В системата Notes се адресират 5 основни нива на сигурност:

1. User Security: Това ниво се отнася до сигурност против възможността някой да се представи от името на легитимен потребител, знаейки паролата му и да добие непозволен достъп до системата;
2. Network Security: Това ниво се отнася до сигурност срещу възможността, конфиденциалността на данните да бъде нарушена (прихваната) при пренасянето им по мрежата;
3. Database Security: Това ниво се отнася до контролиране на достъпа до всяка база данни по такъв начин, че само оторизиран потребител може да има достъп до съответните данни;
4. Client Security: Това ниво се отнася до осигуряване на клиентското приложение срещу неправилен достъп;

²⁰ Това би било теоретично възможно за някой, който притежава *нужната* изчислителна мощ, т.е. би било по силите на правителствени организации или големи изчислителни центрове.

5. Server Security: Това ниво се отнася до осигуряване на сървърното приложение срещу неправилен достъп;

Това разпределено разслоение на нивата на сигурност, както и организирането на работата на софтуера в този дух, дава възможност за запазване на интегритета на данните и информацията, дори ако се осъществи неправилен достъп на някое от тези нива.

Системни особености

Спецификата на работа на платформата е, че тя е подсигурана от двете страни клиент-сървър. Друга черта на сигурността на тази платформа е, че тя работи с електронен сертификат. Това значи, че е невъзможно тя да бъде инсталирана и работоспособна на компютър без електронен сертификат. Това рязко намалява възможностите за нейното копиране, опериране и изучаване, в това число и в злонамерени ръце.

Характерна и важна особеност за работата на софтуера е фактът, че той винаги работи в режим клиент-сървър. Във връзка със зададения въпрос към компютърния специалист на ВКС, дали е възможно да се осъществи достъп до информацията (натовареност на съдии и брой разпределени дела) в оперативната памет и евентуално да бъде променена, компютърният специалист на ВКС, позовавайки се на документацията на Notes, посочи "в показаната схема на взаимодействие може да видите, че е невъзможно едностранното манипулиране на програмната част на клиента, тъй като оперативната работа на клиента е разпределена между клиента и сървъра по твърде сложен начин, а отделно от това данните се съхраняват единствено на сървъра, а се извличат поотделно при всяко разпределение".

Конкретика на АСУД и модула за случайно разпределение на делата

В светлината на горепосочените факти за платформата Lotus Notes/Domino, ако приемем, че нивото на сигурност е достатъчно добро, можем да преминем към преглед на конкретния софтуер АСУД и модула за случайно разпределение на делата.

Прави впечатление, че в процеса на употреба от 2010 г. досега в този модул са внасяни редица промени и усъвършенствания в посока на:

Документиране на действията. В това число започване на документация на действия по промяна на информация от ключово значение за влияние върху случайния избор: **натовареност** на съдии и **брой разпределени дела**; Като преди това подобни промени не са били документирани, т.е. евентуално влияние върху случайния избор чрез промяна на тези два параметъра е оставало недокументирано в loga на програмата!

Елиминиране на възможности за недокументиране и незаписване на действия по разпределение (при спиране на мрежовия достъп).

За по-стриктна проверка на конкретни дела е необходимо авторът да даде история на промените, които е правил по модула, за да се разбере дали са били възможни подобни намеси в периода на разпределение на тези дела.

Препоръки за тези промени и усъвършенствания са идвали от съдилищата, в които този модул се ползва.

Препоръки

Въпреки, че към момента на пръв поглед трудно могат да се открият 'пролуки' в използването на модула за случайно разпределение на делата, това не значи, че те не съществуват. Самите промени, които са правени от автора от 2010 г. досега, са индикация за запущване на намерени пролуки. В тази връзка основната препоръка, която може да дадем, от гледна точка на увеличаване на сигурността на процедурата, реализирана от модула, е да се направи по-детайлен и контролиран софтуерен тест, заедно с автора на модула. На тези тестове да се проиграт различни сценарии и възможности за error handling, в това число и с методите на fault injection, robustness testing и stress testing.

*

4. Роля на административните ръководители и статут на Системните администратори: правните и фактически възможности за човешка намеса в други фактори от значение за ПСРД

Друг ключов елемент от цялостната система от гаранции за ПСРД е комплексът от административни решения и практики, които осигуряват стриктното му прилагане в рамките на конкретните съдилища. Колкото и да е защитен сам по себе си един софтуер, вторият „ешелон“ на защитата срещу евентуални злоупотреби зависи изцяло от интегрирането му в среда, в която правомощията и отговорностите на лицата, боравещи с него, са уредени така, че възможностите за манипулация да бъдат сведени до минимум.

Що се отнася до прилагането на ПСРД в отделните съдилища, основни са две фигури – административният ръководител и системният администратор (или компютърният специалист). При огромните материални, властови и житейски интереси, зависещи от съдебните актове, потенциалните мотиви за злоупотреба не могат да бъдат подценявани. Превенцията спрямо евентуални недобросъвестни председатели и системни администратори, както и защитата на доброто име на мнозинството добросъвестни такива, зависи от адекватната уредба на техния статут и администрирането на СРД.

Роля и статут на административните ръководители в съдилищата по отношение прилагането на ПСРД

Характерно за уредбата на ПСРД е, че на законово ниво нормата на чл. 9 от ЗСВ предвижда обща императивна формулировка на принципа на СРД, която не оставя място за изключения или различни практики в своето прилагане. Същевременно, на нивото на конкретното администриране на ПСРД се наблюдават значителни различия в практиката. Правилниците за администриране на съдилищата, както и Инструкцията на ВСС по необходимост уреждат различни процесуални и административни хипотези, които внасят съществени нюанси в начина на прилагане на ПСРД. Такива следват и от самите функционалности на програмните продукти за случайно разпределение.

Както Инструкцията, така и практиките по адаптиране и настройване на програмните продукти към нуждите на конкретния съд предвиждат много голяма дискреция за административния ръководител. Инструкцията предвижда, председателите на съд по свое усмотрение да уреждат вътрешни правила за прилагане на случайното разпределение, като **не създава реални общи стандарти или механизми за уеднаквяване за тях**. Практиката показва, че между вътрешните правила на съдилищата съществуват значими различия в съдържанието, като за някои изобщо не може да се установи дали има правила. Аналогично в отделните съдилища функционалностите на съответния програмен продукт подлежат на адаптиране към спецификите на деловодството и администрацията отново по усмотрение на председателя. В особено голяма степен това важи за LawChoice.

На трето място, практиката показва, че преобладаващият брой въпроси всъщност се регулира с индивидуални **заповеди на председателите**. Съответните правилници и актовете на ВСС не съдържат достатъчно изисквания към хипотезите, които подлежат на регулиране с подобни заповеди, минимални стандарти за съдържанието им, нито правила за обявяване и архивиране. Така огромният брой подобни заповеди съществуват в единствен брой някъде „под ключ“ и могат никога да не станат достъпни нито за страните по делата, нито дори за съдиите, работещи в съответния съд. Единствената хипотеза, в която би могъл да се осъществи някакъв контрол върху подобни заповеди, са проверките на ИВСС.

Видно е, че тези полета на широка дискреция дефинират председателите като фигурите, от чието лично усмотрение зависи как точно ще бъде администриран ПСРД в конкретния съд. **Председателите определят приложимия програмен продукт и неговите настройки, на колко компютъра ще бъде инсталиран, кой ще извършва конкретното разпределяне на делата, какви пароли ще има и режимът тяхната сигурност, кои лица фактически ще имат достъп до компютрите, на които става разпределянето и се съхранява съответната архивна памет и пр. На усмотрението на председателите е оставено да въведат някакви изисквания към това, колко подробно се отразяват в архива на системата мотивите за изваждане на някой съдия от конкретно разпределение, какъв да бъде форматът на прилаганите протоколи, как да се подхожда и да бъдат документирани случаите, в които се налага повторно разпределение на дадено дело.**

При липсата на единен софтуер, при ограниченията на съществуващите програмни продукти и при отсъствието на достатъчно подробна общоприложима нормативна рамка, съществува цял спектър от процесуални, административни и практически хипотези, чието регулиране е оставено на председателя.

– Такива, на първо място, са свързани със специфичните административни хипотези, които имат директно значение за пътя на едно дело, като например разпределянето на дежурствата или на делата, които се връщат повторно в същия съд от долната инстанция след отстраняване на указани нередовности.

– На второ място, липсата на механизъм за регулиране на натовареността на съдиите налага това да става ad hoc от председателя.

– На трето място, от усмотрението на председателите зависи въвеждането на практики на реакция в случай на извънредни ситуации, при човешка грешка или неправилно функциониране на съответния програмен продукт.

Така например, проверяващите не можаха да установят със сигурност дали във ВАС има Вътрешни правила и доколко подробно те уреждат начина на разпределяне на делата и неговите специфики за този съд, като такива изглежда не фигурират и в списъка от вътрешни актове, който им беше предоставен.

Самото разпределение на делата в различните проверени съдилища е поверено на различни лица – докато във ВАС това става от председателите на колегии и отделения, в СГС и ВКС в конкретни хипотези това се прави и от отделни съдии, и от административен персонал.

Проверяващите не можаха да получат изчерпателни данни за това, кои лица в проверяваните съдилища имат достъп до компютрите, на които се прави разпределението, какви са нивата на достъп и мерките за защита (пароли, физически достъп до компютрите и пр.) Наблюдението ни показва, че **някои от използваните пароли са с четири знака.**

Не можахме да получим и ясна информация за това, колко често става архивирането на допълнителен носител на архива на програмата за разпределение, нито на какви носители и как се съхраняват те. По въпроса със загубата на архива на системата в СГС през 2010 г. за продължителен период назад, за която става дума в заключения на ИВСС, също не можахме да получим ясна информация – докато част от интервюираните в СГС потвърдиха, че такава загуба има и тя се дължи на токов удар, което е фиксирано в съответна докладна записка²¹, ИТ специалистът на съда (г-н Ташев) заяви, че загуба на архив всъщност няма, просто той се съхранява отделно за периода от преди преминаването на разпределение на няколко компютъра, на всеки от които се съхранява архив само за разпределенията, извършени на него. Беше заявено, че архивът за разпределенията за периода, за който ИВСС установява липса, можел да бъде намерен „някъде из компютрите“.

Изключително чувствителен е кръгът въпроси, свързан с регулирането на натовареността на съдиите. Както беше отбелязано по-горе, това правомощие би могло да бъде предмет на злоупотреба и да се превърне в инструмент за различни форми на натиск срещу едни съдии или привилегировано третиране на други.

На първо място, опитите за регулиране на натовареността минават през различни практики по определяне на прогнозна тежест на делата и групирането им за отделно разпределение, като така се цели всички съдии да имат еднакъв брой от определените като тежки, съответно леки, дела. Разнообразието на практиките в това отношение добре се илюстрира от ВКС и СГС. В Касационния съд се работи по цялостна методика за определяне на прогнозна тежест на делата, която е в процес на постоянно усъвършаване и получава добри отзиви от съдиите. В СГС председателят е утвърдил отделна категория на дела, определени като „медийни“, като това става както по обективни техни белези, така и в крайна сметка по конкретна преценка. Този подход през годините е поразил различни съмнения в случайността на разпределянето на делата от тази група. Недоверието е силно сред самите съдии и това е породило общото настояване на съдии от Наказателното отделение на СГС през 2009 г. до ВСС да извърши проверка на програмата за случайно разпределение, защото се забелязва силна концентрация на „медийни“ дела само при няколко съдии.

Противоречиви практики има и по отношение на хипотезите на регулирането на индивидуалната натовареност на отделните съдии. На първо място, това става с изключване на съдии от разпределение, като различни вътрешни правила предвиждат различен срок на отсъствие на даден съдия, който предопределя изключването му от листата на съдиите, между които става разпределението на делата. Така например, в

²¹ Тя беше изисквана, но не ни беше предоставена към момента на съставяне на настоящия текст.

СГС без да има отбелязване или заповед за намалено постъпване на дела за конкретни съдии, се забелязват големи разлики в броя разпределени дела за година между отделните съдии, като разликата понякога е в пъти в полза на един съдия и във вреда на друг.

Така вторият кръг от проблеми на индивидуално регулиране на натовареността се свързва с хипотезите на регулиране на процента на разпределение. На първо място, това се отнася до трайното установяване на намален процент на разпределение на административните ръководители (председатели, заместници, председатели на колегии и отделения). Въпреки наличието на препоръка на ВСС в тази насока, определянето на конкретните коефициенти на натовареност, с която административните ръководители участват в разпределението, е оставено на тяхната дискреция²². Това става с техни заповеди, които често са напълно непрозрачни за останалите съдии и поражда съмнение за несправедливи административни привилегии и ерозира фундамента на легитимността на председателя, който би трябвало да бъде преди всичко пръв по качеството на специфично съдийската си работа.

Друга хипотеза на регулиране на коефициента на натоварване, с който съдия участва в разпределението, е свързана с връщането след отсъствие (отпуск), при което поради факта, че програмните продукти се стремят към бързо изравняване на натоварването, завръщаният се съдия би бил затрупан с голям брой дела изведнъж. Съществуват различни практики за избягване на този резултат, които пораждат различни проблеми и изкривявания на случайността на разпределение на делата. В някои случаи завръщащите се съдии се включват в разпределение с намален коефициент, който постъпателно се увеличава до 100% в определен период от време, който би трябвало да осигури плавност на погълване на доклада. Заради функционални ограничения на LawChoice обаче, този подход не осигурява желаните резултат във всички случаи. Това е довело до възникване на практиката по придаване на съответния съдия на т. нар. „кухи бройки“ – т.е. настройване на системата така, че да изглежда, че съответният съдия има равен на останалите брой дела. Пример за хаотичността при прилагането на тези практики е фактът, че в гражданско отделение на СГС се прилага методът на „кухите бройки“ заради по-добрия ефект, който се постига чрез него, докато в наказателно отделение на СГС се прилага постъпателното увеличаване на коефициента на натоварване, за да се избегне изкривяването на статистиката и другите параметри на случайното разпределение. Проблемът с тези практики е, че освен със своята хаотичност, те се отличават и със значителна непрозрачност. Конкретното прилагане на тези методи става със заповеди на съответния административен ръководител (или заместник), които остават скрити в архива на съда. Беше ни показана такава заповед за определяне на кухи бройки до нивото на натовареност на останалите съдии, без обаче то да бъде фиксирано в съответната заповед. Определянето на всички тези специфични параметри не се отразява адекватно в архива на програмата и протоколите за разпределение.

²² Към момента на изготвяне на настоящия текст не разполагаме с цялостна и сигурна информация за конкретните коефициенти на разпределение.

Трета група от случаи, в които има намеса в процеса на случайно разпределение с цел регулиране на натовареността на съдии, включва ограничаването на постъпването към конкретен съдия поради претрупване с работа. **Беше ни даден конкретен пример със съдия от СГС, на която от три години не се разпределят въззивни дела поради факта, че изостава с работата си.** Отново подобни решения зависят от дискрецията на председателя и не са прозрачни за останалите съдии. Не съществуват механизми, които да гарантират равно третиране на всеки съдия в сходно положение. Още по-голям проблем следва от липсата на еднакво третиране на подобни случаи от страна на ИВСС и ВСС в контекста на дисциплинарната практика. **Всичко това води до практическия резултат, че от добронамереността на конкретния административен ръководител към конкретен съдия зависи дали последният ще бъде облекчен или изложен на риск от дисциплинарни мерки в случай на изоставане с работата по една или друга причина.**

Всички тези области, в които председателите упражняват усмотрение - дали по изрична делегация от страна на нормативни актове и ВСС, или поради практически необходимости, свързани с ежедневието на съда и спецификите на програмните продукти, са сами по себе си неизбежна реалност в контекста на цялостното лошо управление на съдебната система. Същевременно те пораждаат специфични рискови фактори от изкривяване на случайността на разпределение. Тези рискове следва да бъдат оценявани с оглед статута на административните ръководители, доколкото гарантирането на правомерно упражняване на дискреция винаги зависи и от механизмите на контрол върху този, който разполага с дискрецията. Към настоящия момент административните ръководители разполагат с голям брой нормативни и фактически дестове за оказване на влияние върху отделни съдии²³. Същевременно съдиите, работещи в даден съд, имат твърде малка роля при определянето на вътрешно-административната рамка за работата на съда и дестове за контрол върху административните си ръководители. В контекста на този очевиден дисбаланс, твърде широкото усмотрение на административните ръководители по отношение на конкретното прилагане на ПСРД в съдилищата представлява потенциален проблем. Проблематичността на ситуацията се определя допълнително от цялостната липса на прозрачност на актовете на председателите и несигурността на архива на програмния продукт LawChoice.

Специфичен случай на дискреция, упражнявана от административния ръководител, е фактическата възможност на председателя на ВАС да влияе върху формирането на съставите и разпределението на материята между колегии и отделения, доколкото основните пътища за въздействие върху ПСР са два - манипулиране на пътя, по който делото стига до определен съдия и конструирането на отделенията така, че да има "неслучайни" съдебни състави и манипулирането на софтуера да е безпредметно.

²³ Общ анализ по тази тема, виж в наше становище до Висшия съдебен съвет и Министъра на правосъдието от 08.06.2012 г., достъпно на <http://www.judicialprofiles.bg/uploads/2012/06/20/Letter%20MoJ%2008-06-2012%20BILI%20final.pdf>

Правилата за конституиране на съставите са от решаващо значение, защото едноличното определяне на зависими съдии²⁴ в определени състави или пък конфигурирането на съставите така, че в тях да има зависимо мнозинство, може да направи безпредметен всеки софтуерен продукт, гарантиращ случайното разпределение. Във ВАС на случаен принцип се определя само докладчикът. Това не създава проблем при отнапред и трайно определени тричленни състави. **Същевременно обаче към тричленните състави има прикрепен и четвърти член, който влиза в заседание по някои от делата и така може да компрометира изискването на съдебния процес за предварително трайно установени и ясни правила за конституиране на съдебния състав.**

Съвсем не така стои обаче въпросът с конституирането на 5-членните състави във ВАС, които са различни във всяко заседание и от тях случайно (не по волята на административния ръководител) е определен едва 1 от 4, т.е. мнозинството не осигурява изискваната от закона "случайност". Освен това 5-членните съдебни състави не са трайно установени конфигурации от съдии, а персоналният състав на всеки зависи единствено от административния ръководител – председател, заместник-председател, председател на отделение. **В този смисъл не е пресилено да се обобщи, че кои съдии ще формират мнозинството в съдебните състави, които са последна инстанция по делата във ВАС, се определя ad hoc и по едноличната воля на административен ръководител. Това изцяло изключва случайността на разпределението на делото.**

От представения каталог със заповеди се забелязва, че при последния председател на ВАС по-често се променя практиката да се преместват съдии в отделенията и да се сменя материята на отделенията в рамките на колегиите.

Това нагледно може да се проследи в копираия раздел заповеди за промяна на предметната компетентност. В курсив са отбелязани заповедите на настоящия председател на ВАС (от общо 16 – 11 са издадени след 15.11.2010 г.):

Разпределение на материя по отделения

Преразпределение материя - четвърто, пето и седмо - **10.01.2012**

Преразпределение материя - второ отделение - **21.01.2011**

Преразпределение материя - пето и седмо отделения - 18.02.2008 (96)

Преразпределение материя - седмо в шесто отделение - 25.02.2010 (157)

Преразпределение материя по отделения - четвърто и седмо - **15.02.2012**

Преразпределяне на делата по отделения 30.09.2010

²⁴ Тук стои и въпросът с начина на вземане на решения, свързани с командироване на съдии, който също в настоящата си форма може да се превърне във форма на поставяне във зависимост.

Разпределение - подзаконови нормативни актове - **23.01.2013**

Разпределение - "Данъци" - 06.10.2008

Разпределение - ЗДОИ и ЗПУКИ - седмо отделение - **12.03.2013**

Разпределение - касационни жалби срещу нормативни актове на Общински съвети - 07.03.2008

Разпределение - смесени състави - **09.01.2013**

Разпределение - частни жалби - **12.07.2012**

Разпределение - частни жалби - **21.01.2011**

Разпределение на материя по отделения - **06.03.2012**

Разпределение на материята по отделения - **07.12.2010**

Разпределение на материята по отделения - **19.07.2011**

Прави впечатление, че първата заповед за преразпределяне на дела по отделения е издадена по-малко от месец след избора на сегашния председател на ВАС – изборът е на 15.11.2010 г., а заповедта е от 7.12.2010 г.

За нито една от заповедите за ново разпределение на предметната компетентност на отделенията не са представени исканите от БИПИ документи, от които може да се проследи каква е била производствената/трудова необходимост за конкретното решение – нито анализ на натовареността на отделенията, нито функционален анализ за връзка между определен тип правна материя и др. На практика и заповедите не съдържат мотиви.

Така например, със заповедта от 6 март 2012 г. делата по ЗСВ са изпратени в VI отделение на Върховния административен съд, който до момента разглежда административни дела без връзка с тази материя (което би могло да бъде критерий за групирането на видовете дела в отделения), свързани с общественото осигуряване, пенсионното осигуряване, здравното осигуряване, социалното подпомагане, обезщетенията за временна нетрудоспособност и безработица, оценка на работоспособността и пр. **Замяната без анализ на VII отделение на ВАС, което е утвърдило съдебна практика по тези дела до момента, доколкото не е изрично мотивирана в самата заповед и не обслужва качеството на правораздаването, защото елиминира натрупана до момента квалификация, задълбочава засегнатия проблем с ПСР.**

Както беше посочено, от ВАС не е получена информация за това, как се обосновават решенията на председателя за разпределението на материята по

отделения, напр. има ли анализ на отделенията за конкретната им натовареност, която да налага промяна на предметната компетентност на отделенията. Не са представени решения или протокол за обсъждане на тези въпроси с Общото събрание. Не е представен документ и за изработени критерии, по които става преместването на един съдия от едно отделение в друго. **В представения каталог на заповедите се забелязва, че преместването отново става по еднолично решение на председателя на ВАС без мотиви (Само като илюстрация – заповедта от 19.11.2012 г. за преместване на съдията Георги Георгиев от IV в VI отделение). По същия начин липсват мотиви и за назначаване на председателите на отделенията. Така процесът на вземане на решение остава напълно непрозрачен и оставя впечатление, че е достатъчно личното предпочитание на председателя, което няма нужда да бъде фактически и правно защитимо. Например – без излагане на мотиви в заповедите не става ясно, по какви причини 15 дни след избора на председателя на ВАС е извършена подмяната на председателите на отделенията – Общо събрание на съдиите не е свиквано, за да може да се приеме, че председателят, който за първи път влиза в системата на административното правораздаване, е получил необходимите му сведения, за да вземе информирано и принципно решение (Отново само за пример – заповед №1867/30.11.2010 г. за назначаване на председател на 2-ро отделение). Подобна липса на прозрачност се забелязва и в предоставените заповеди на предишния председател.**

Не са представени актове за критериите за определяне на четвърти член и за определяне на петчленните състави.

Не са изготвени анализи и проверки за трудовата необходимост и личната натовареност, за собствените мотиви каква материя желае да разглежда определен съдия преди преминаването му от едно отделение в друго.

Липсата на трайни правила за конституиране на съдебните състави на съда, определени в нарушение на изискването за предварителна установеност на съд, надхвърля проблема с администрирането на делата и има директно правораздавателно значение, защото засяга/уязвява изискването за безпристрастен и независим съд по чл. 6 ЕКПЧ.

Възлагането на определена материя дела от едно отделение със заповед на председателя на ВАС е в противоречие с практиката, по която се извършва конструирането на съставите във ВКС. Във ВАС е наложена фактическата практика председателят на ВАС да променя предметната компетентност на отделенията, докато във ВКС - тя е на Пленума на съдиите. На проверяващите при проверката във ВКС са показани решенията на Пленума на ВКС за разпределението на съдиите по колегии и състави, което след това се обективира и в заповеди на председателя за конституиране и огласяване на постоянните състави. За търговско отделение, посоченото е видно от Заповед №1899 от 24.10.2012 г. (Приложение № 35 към Общия доклад за проверката). Със заповед № 226 от 18.02.2013 г. (Приложение № 36) са определени съставите в гражданска колегия, като заповедта има действие до свикване на Пленума на ВКС за вземане на решения за разпределение на съдиите от гражданска колегия.

В този смисъл проверката констатира, че е налице противоречиво тълкуване на разпоредбите на чл. 92, ал. 1 ЗСВ, чл. 119, ал. 2, т. 1 ЗСВ и чл. 122, ал. 1 ЗСВ, което налага унифицирането на практиката на двете върховни съдилища. Систематичното тълкуване на цитираните норми с оглед целта на закона обосновава извода, че компетентността да се определя персоналният състав на съдиите, когато в съдилищата са обособени отделения по различна правна материя, е възложена на Общите събрания, респективно на Пленума на Върховните съдилища, а не е в едноличните правомощия на техните председатели. Определянето на персоналния състав на всяко отделение и колегия във ВАС е във властта на Пленума на ВАС съгласно чл. 119, ал. 2, т. 1 ЗСВ, а разумът на закона изяснява точния смисъл на разпоредбата. Разпределянето на един съдия в състав и отделение не преследва за цел да бъде посочен номерът на отделението или тясната колегиална среда, а предметът на делата, които той ще разглежда. С посочената норма правно защитени са и принципът за необходимата специализация на съдиите във Върховните съдилища с оглед осигуряване на качествено правосъдие, и независимостта на съдията, който получава сигурност, че неговата лична специализация не зависи от упражняване на правомощията на лице с единствено административни функции.

Ето защо считаме, че определянето на отделенията по усмотрение на лице, заемащо административна длъжност във ВАС – председател, в противоречие с компетентността на Пленума на ВАС и с установената фактическа практика, е в противоречие с целта на чл. 9, ал. 1 ЗСВ и с изискванията на чл. 6 ЕСПЧ за осигуряване на справедлив процес.

При всички положения обаче противоречивата практика за възлагане на определен тип дела на отделенията в рамките на Върховните съдилища, за конституирането на персоналния състав на отделенията, в рамките на които се определят съставите, представлява основание да се поискат спешни мерки за преодоляването ѝ. Единствено в компетентността на Общото събрание на двете съдилища е, да вземе решение кое е правилното тълкуване на устройствения закон на съдебната власт, за да се преодолее противоречивата практика и да се постигне върховенство на закона - без значение дали гражданинът се явява пред ВАС или ВКС, да има гаранции, че съдебният състав по делото му ще бъде определен по устойчиви законосъобразни правила, отнапред установени, а не специално за неговия случай и че това се извършва еднакво и в двете върховни съдилища. Това следва по аргумент от чл. 124. (2) ЗСВ.

При проверка на делата по посочения в началото на доклада принцип се забелязаха някои отклонения от обичайната фактическа практика и от разписаните императивни указания на чл. 9 ЗСВ, делата да се разпределят по реда на тяхното постъпване. Констатациите по всяко едно от делата са фиксирани в общия доклад за проверката на ВАС, подписан и от БИПИ. *Посочваме само един от примерите като илюстрация – по адм.д. № 2180/2010 г. между датата на входящия номер на жалбата на 9.12.2009 г. (по делото липсва печат за образуването му) и датата на разпределяне на докладчик 12.02.2010 г. е изтекъл необосновано дълъг период, който няма никакво законово или фактическо оправдание и е довел до нарушаване на принципа за случайно разпределение по чл. 9 ЗСВ по реда на постъпването им.*

Препоръки:

БИПИ припомня общото си настояване за цялостна преоценка на статута на председателите на съдилища и засилване на елементите на съдийско самоуправление.

Общото събрание на ВКС и ВАС да вземе решение кое е правилното тълкуване на устройствения закон относно начина на формиране на съставите и отделенията и разпределяне на материята между тях, за да се преодолее противоречивата практика и да се постигне върховенство на закона.

По отношение на ПСРД е необходимо ВСС да проведе цялостна оценка на приложимите инструкции и препоръки и те да бъдат унифицирани. Да се детайлизира уредбата подробно, така че да се ограничи силно кръгът от въпроси, които се урежат с вътрешни правила в отделните органи. Това ще доведе и до ограничаване на възможностите за локални административни практики. Ще се ограничи и значението на вътрешните правила.

Необходимо е да се уредят конкретни стандарти за заповедите на председателите и заместник-председателите, както и да се предвиди достъп на съдиите и страните до тях и възможности за гражданско наблюдение върху съдържанието им.

Доколкото се запази необходимостта от вътрешни правила по организация на движението на делата и отразяването на този процес в съдебните регистри, те следва да се приемат от Общото събрание на съдиите в конкретния съд.

Роля и статут на системните администратори в съдилищата по отношение прилагането на ПСРД

Системните администратори (СА) на съда играят ключова роля при прилагането на принципа за СРД, което обуславя и включването им в концепцията на проучването.

Позицията на СА е изпълнителска и спада към общата администрация на съда (код по НКПД – 2131 6008, а ръководната позиция е съответно с код по НКПД 11227021 и минимален ранг за заемане на длъжността: II). Специалистите се наемат на трудово правоотношение към съда. Освен това подлежат на периодично атестиране съгласно Методиката за атестиране на съдебните служители на ВСС²⁵.

Изискванията към длъжността на СА включват лицето да е пълнолетен български гражданин със завършено висше образование с компютърна квалификация;

²⁵ /актуализирана и приета с решение на Комисия „Съдебна администрация“ на ВСС по протокол № 11/14.03.2012 г./, достъпна на vss.justice.bg

да не е осъждано на лишаване от свобода за умишлено престъпление от общ характер, поставено под запрещение или лишено от правото да заема определена длъжност; без йерархически връзки, пораждащи конфликт на интереси, да не упражнява търговска дейност и да не е народен представител или партен ръководител.

Според типовата длъжностна характеристика (ДХ), изготвена от ВСС и използвана в повечето съдилища, основните функции на длъжността са следните: *подпомага административния ръководител и съдебния администратор при въвеждането и поддържането на информационните и периферните системи в съда, поддържа наличния хардуер и софтуер, анализира нуждите от промяна и прави предложения за актуализиране и усъвършенстване на системата, събира и обобщава статистическата информация, изготвя и изпраща в определените срокове статистически отчети. Осъществява програмното и технологично осигуряване на компютърната техника, интегрирането на информационните системи със системите на другите ведомства; участва в планирането и реализацията на информационни проекти за ОСВ, поддържа и актуализира интернет страницата на съда. Освен това, съдебният администратор изработва правила и инструкции относно ползването на базата данни и е задължен да извършва и **други действия**, които са му възложени от административния ръководител и съдебния администратор.*

Видно от изброените документи, регламентиращи длъжността, не е въведена, доколкото такава е възможна, конкретизация що се отнася до принципа на случайно разпределение. Анализът на вътрешните правила на съдилищата позволява да се направи изводът, че повечето спомагателни функции на СА по отношение на разпределението най-често не са регламентирани в тях. Такова изискване не съществува и според Инструкцията на ВСС.

Съответният съд - работодател може, ако това е необходимо с оглед нуждите на работата, да изменя и допълва типовата ДХ по надлежния ред. В рамките на своя анализ БИПИ не попадна на случаи, в които ДХ включват допълнителни права и задължения извън уредените в модела, предоставен от ВСС. Специфични изисквания, излизащи извън рамката, изготвена от ВСС, са свързани най-вече с трудовия стаж и професионалната квалификация на лицето. Например, Апелативен съд – гр. Пловдив е включил като допълнително изискване към длъжността 3 години минимален трудов стаж, а изискванията на ВКС за началник отдел „Информационни системи, комуникация и съдебна статистика“ са завишени до 8 години трудов стаж и задължителна квалификационна степен „магистър“.

Обособяването на цял отдел „Информационно обслужване“ е рядкост, но след събеседванията стана ясно, че такъв е създаден във ВКС (в състав от четирима служители към Дирекция АПИО). Отделът заема специфично място в структурата на съда, като ИТ служителите са подчинени съответно на Главния секретар на съда и на председателя. Отделът е отговорен за цялостното информационно обезпечаване на сградата на Съдебната палата и компютърната база. Първоначално (до 2007 г.) същите служители са били част от фирма, която е извършвала поддръжката и обслужването на информационните системи. Към момента част от дейностите продължават да се изпълняват от външен изпълнител, определян на годишна база. Не получихме информация за конкретната история на наемане на СА във ВАС и СГС.

Не е разпространена практика да се възлага на външни изпълнители цялостното информационно обслужване (съотв. дейностите по поддръжка на електронните системи за разпределение). Сравнително малко фирми заявяват желание за участие при обявяване на процедура, а като причини могат да се посочат дългият период на запознаване със спецификата на работа и ниските приходи.

В изпълнение на заповедите на съответния административен ръководител, системните администратори на съда са отговорни за редица дейности по случайното разпределение, като:

- инструктаж за начина на използване на софтуера, с цел да се компенсира дефицитът на технически познания у съдиите и служителите;
- въвеждането на първоначалните параметри в програмата – имена на съдии и групи дела;
- промяна на заложените коефициенти на натовареност на съдиите, съхранение на архив и промяната на паролите за достъп. Например, в едно от най-натоварените съдилища у нас – Софийския градски съд – точно IT специалистът работи с ключовия за функционирането на софтуера LawChoice модул, в който се задава коефициентът на натовареност на всички съдии, участващи в разпределението.

Вменени са им задължения с оглед инсталирането и конфигурирането на програмата за случайно разпределение, въвеждане или промяна на началната информация (видове дела, докладчици, натовареност и др.), но само след изрично указание от административния ръководител (ОС Бургас), като цяло техническото осигуряване на разпределението чрез използване на програмния продукт (ОС Габрово).

Задължение може да съществува и за уведомление на разработчика на софтуера за констатирани несъответствия с оглед отстраняването им (ОС Хасково).

Рядкост е тези дейности да са възложени на лицата, които са оправомощени да извършват дейността по разпределение. Възможно е да се срещне и възлагането на някои по-специфични допълнителни задължения, които не са в директна връзка с поддръжката и модификацията на софтуера за случайно разпределение.

В някои съдилища ежедневно системните администратори публикуват справка за постъпилите и разпределени дела за деня (ОС Благоевград).

При преобразуване на дела от един вид в друг по разпореждане на определения по случаен признак съдия докладчик, системният администратор следва да отразява това чрез опцията „избор: определен“ и разпечатва съответния протокол (ОС Бургас).

При съгласуваност със съдебния администратор, СА може да вземе участие или като цяло да изготви Вътрешните правила за случайно разпределение на съда (ОС Добрич).

Проблеми съществуват и във връзка с кадровото обезпечаване на ИТ отделите на съдилищата. Процесът по наемането на компютърни специалисти към съдилищата е затруднен от ниската мотивация за работа на подобна позиция, което от своя страна е обвързано с фактори като висока натовареност и неконкурентно заплащане. Според информацията от самите ИТ специалисти, нормално на един служител би трябвало да са зачислени около 50 потребителски терминала, като в някои съдилища тази норма е трикратно завишена, с което се обяснява и пониженото качество на работа. От своя страна, работата със софтуера в съдебната система се характеризира с нуждата от специфични познания в областта. В отговор на тази нужда от учебната 2011/2012 г. стартира бакалавърска програма „Информационни технологии в съдебната система“ към Университета по Библиотекознание и информационни технологии. Изискванията за дълъг трудов стаж (минимум три години) и квалификационна степен „магистър“ допълнително възпрепятстват назначението на млади специалисти и студенти.

Формално, системният администратор се намира в отношение на **двойно подчинение** от една страна на административния ръководител на съда, а от друга – на съдебния администратор. Така например, за възникнали текущи проблеми във връзка с наличния хардуер и софтуер, системният администратор докладва на административния ръководител на съда. Подчинеността му на съдебния администратор е свързана с функцията му да осигурява организационната връзка между административния ръководител и администрацията на съда, както и между съдиите и администрацията на съда. Доколкото разпореденията на председателя на съда във връзка с организацията на работата на съда са задължителни за всички съдии и служители в него (чл. 80 ЗСВ), реално СА зависи изключително от председателя. В правомощията на административния ръководител са включени и тези по наемането и уволнението на ИТ специалистите на съответния съд. Не съществува установено изискване за провеждане на конкурси и стандарти в това отношение.

В резултат СА са **твърде зависими от председателя**, като същевременно при осъществяване на своята работа не са поставени в достатъчно добре изградена рамка от изисквания и отговорности. Няма разработени подробни Вътрешни правила и длъжностна характеристика с конкретизации спрямо случайното разпределение. Случаите, в които системният администратор се намесва в управлението на системата, променя коефициенти и др., не са описани достатъчно изчерпателно и не се публикуват на интернет страницата на съда. В случай, че съдебният администратор също има роля в процеса по разпределение на делата, това също не е изрично оповестено в правилата.

От гледна точка на потенциалните рискове този статут би могъл да бъде източник на проблеми. От една страна, СА са в твърде голяма зависимост от личното усмотрение на председателя. От друга – това как те си вършат работата дори и в най-чувствителните ѝ аспекти, е скрепено само с най-общата отговорност по трудовото правоотношение. Същевременно спецификата на изключителната технологична компетентност на СА създава потенциални предпоставки, при евентуални нередности административните ръководители да твърдят, че не са знаели и не е имало как да знаят какво се е случило. На последно място, липсата на достатъчно подробни изисквания към компетентността на СА също поражда потенциални рискове.

Препоръки

Необходимо е цялостно преосмисляне на статута на СА с оглед намаляването на личната им зависимост от председателите на съдилища.

Да се предвиди достатъчен бюджетен ресурс с оглед привличането на компетентни и мотивирани СА.

Необходимо е въвеждането на конкретни стандарти за отговорността на СА и по-подробна уредба на правата и задълженията им.

Необходими са мерки по продължаващата квалификация на СА.

Да се обмисли провеждането на централизиран конкурс и въвеждането на елементи на подчинение на СА на ВСС.

5. Наблюдения относно възможностите на участниците в производствата да гарантират интереса си от случайно разпределение на делата

Случайността на разпределението на делата е елемент от гаранциите за безпристрастен процес и в този смисъл съществува и в полза на страните. Този интерес, както и фактът, че освен съда, само участниците в едно дело със сигурност ще се запознаят с всички аспекти на разглеждането му, правят страните основен източник на контрол за прилагането на ПСР.

Защитата на интереса на страните от релно прилагане на ПСР по техните дела, както и възможността им да действат като форма на контрол в интерес на правосъдието като цяло, зависи от протоколите от разпределението, които се прилагат към делата и възможностите им да са сигурни в достоверността на информацията в тях и да я сверят с архива на системата.

Съгласно чл. 6 от Инструкцията на ВСС, за всяко дело лицето, оправомощено да разпределя делата, изготвя и отпечатва протокол. Според указанията на Съвета протоколът трябва да отразява:

- Номер на делото;
- Вид и групата, в която делото е разпределено;
- Начинът, по който се извършва изборът на докладчик /случаен, по дежурства, определен или без участие на определени съдии/;
- Име на определения докладчик и състав;
- Евентуална замяна на първоначално определения докладчик и причините за това;
- Дата и час на електронното разпределение.

Като допълнителна административна гаранция за достоверността му, протоколът трябва да бъде подписан от извършващия разпределението и да се съхранява в образуваното дело. Подписът на лицето, което извършва разпределението, удостоверява истинността на протокола, превръщайки го в официален документ. Съхранението му към всяко дело позволява на страните да се запознаят с него и им се дава възможност да защитят своите законни интереси и да упражнят контрол.

Двете програми за разпределение се различават във възможностите за разпечатки от разпределението, които са предоставени. Докато протоколът, разпечатван чрез АСУД, съдържа стандартните компоненти, изисквани от ВСС, както и списък на съдиите, участващи и изключени от разпределението, в LawChoice съществува възможност за отпечатване на три вида протоколи – обобщен, подробен протокол, както и на общ протокол от разпределението за деня. В **обобщения протокол, за разлика от подробния, не се съдържа** списък с имената на всички съдии, участващи в избора. Тази възможност се използва главно в по-големите съдилища поради дължината на списъка от съдии. **От друга страна, предвидената възможност да се отпечатва общ протокол за всички разпределения от съответния ден чрез опция за извличане и модифициране на данните в Word.**

Съществен пропуск, отчетен и при двете системи, е липсата на отразяване на процент на натовареност на отделните съдии, дори и в случаите на отпечатване на **подробен протокол**. Това позволява без знанието на страните разпределението да се извърши напр. при 100% натовареност на един съдия и по 1% на всички останали. Такава манипулация може да бъде установена едва впоследствие, при проверка на архива. Това възпрепятства възможностите на заинтересованите страни за съвременна реакция.

Проверката на БИПИ показва, че АСУД позволява **безпроблемна оптимизация в тази насока**. Така например, в РС Благоевград в протоколите от разпределението се отразява също процентната натовареност на съдията и прогнозна сложност по шифри на разпределеното дело.

На второ място, за да бъде гарантирана възможността за защита на заинтересованите страни, информацията в протокола трябва да съдържа поне още един задължителен допълнителен компонент – по отделно за всяка група дела, **имената на съдиите, разглеждащи съответния вид дела**, като за всеки е добавен индивидуално определеният му процент на натовареност в системата. По този начин, като се сравнят всички съдии, които принципно разглеждат съответните дела в съда и тези, които участват/мотивирано не участват за конкретното разпределение, страните получават достатъчно подробна информация за адекватна реакция.

Многократно е отбелязван проблемът с възможността при програмата LawChoice преди да бъде отпечатан протоколът от разпределение, в него на ръка да бъдат правени редакции. Принципното обяснение е, че опцията за промяна на съдържанието в Word формат има за цел улесняване на администрацията и повишаване на ефективността на работата, заради отпечатването на един общ протокол за целия ден. В защита на това решение се отбелязва и възможността, съдържанието на протокола да бъде сравнено с архивната памет на системата. В същото време обаче тази опция поражда излишни съмнения относно достоверността на информацията в протоколите. Самите страни нямат уреден достъп до информацията в архивната памет и се разчита единствено на възпиращия ефект на евентуални последващи проверки.

При проверката беше установено, че във ВАС по принцип не се прилага протокол от разпределението по делата, като той се подписва и архивира от разпределящия. В СГС към днешна дата се прилагат протоколи към всички дела, същото е и положението във ВКС.

Препоръки

Следва да бъде уреден задължителен единен национален формат и реквизити на съдържанието на протоколите, които да включват достатъчно данни за условията, при които е било извършено разпределението;

Необходимо е да се въведе отпечатването на протоколите на номерирана бланка, с което да се гарантира, че това е оригиналният протокол от разпределението.

Страните следва да имат възможност за текуща сверка с паметта на системата за разпределение, за да могат да проследят в детайли всички релевантни аспекти на прилагането на ПСР по отношение на тяхното дело, включително кои съдии са участвали в подбора, кои са били изключени, с какъв процент на натоварване е всеки един от съдиите, както и останалите относими параметри, имащи влияние върху рандомизацията на разпределението.

*

6. Наблюдения относно механизмите за проверка

Гарантирането на реално прилагане на ПСРД зависи в огромна степен от наличието на механизъм за системно наблюдение, обхващащо всички рискови елементи и анализиращо въздействието им в цялост. Още по-важно е това при настоящия децентрализиран и във висша степен хаотичен модел на администриране на СРД.

Инспекторатът към ВСС (създаден с чл. 132а от Конституцията на Република България, обн. ДВ, бр.12 от 6.02.2007 г.), е основната институция, която може да осъществява контрол върху администрирането на съдилищата. Едно от неговите правомощия е именно извършването на инцидентни и тематични проверки при съмнения за корупция и нарушения при случайното разпределение на делата в съдилищата. Изготвят се индивидуални и обобщени актове със съответните изводи и препоръки за преодоляване на установени пропуски или недобри практики.

Като част от методологията на проверките си ИВСС проверява и прилагането на ПСРД. От съдържанието на публично достъпните актове от проверки на Инспектората²⁶ става ясно, че системите са тествани, така че да се установи дали при изключване на определен съдия или на всички освен определен съдия, се генерира запис в електронния архив. Основно, според събраната до момента информация, проверките включват подробен анализ на извадка от дела за определен период, подбрани на случаен принцип и тяхното съответствие с отпечатания протокол, както и спазване поредността на приемането на входящите документи в съда при разпределението им, както и анализ на случаите на изключения от принципа в практиката на съда.

Не разполагаме с информация за размера на проверяваните извадки, нито колко често се правят подобни тестове, за да можем да оценим реалната ефективност на контрола на ИВСС.

На второ място, от тази информация за метода на проверки на ИВСС личи, че в обхвата им не попадат редица важни въпроси, включително:

- Какво е нивото на сигурност на софтуерите по принцип;
- Какво е нивото на сигурност на конкретните компютърни системи в съдилищата;
- Сравнение между архивните логове и наличните заповеди, с което да се установи дали всички настройки на системата са оторизирани със заповеди и дали последните са обосновани;
- Тестове за установяване на това, дали е имало злоупотреби с отделни настройки на системата, включително определянето на различен коефициент на натовареност на участващите в разпределението съдии;

²⁶ Вж. Резултати от Планова тематична проверка на ИВСС и Акт за резултати от извършена планова тематична проверка за разпределение на делата на принципа на случайния подбор чрез електронно разпределение по чл.9 от ЗСВ, представена октомври 2011 г. на съвместно заседание на КПКИТС и КИАПД.

- Тестове за това, налични ли са следи от манипулации на записите в архива на системите;
- Цялостна оценка на риска, свързан с прилагането на ПСРД за конкретния съд.

Нещо повече, съгласно информацията, с която разполагаме, ИВСС не разполага със собствени компютърни специалисти и при проверките си разчита на експертизата на СА на съответния съд или на компютърния експерт на ВСС, който е и разработчик на LawChoice. Това води до очевидна зависимост на проверяващите от заинтересовани лица.

Индикация за неефективност на контрола от страна на ИВСС е състоянието на корпуса от Вътрешни правила и локални практики. Основна цел на контрола на ИВСС следва да бъде постигането на стандартизация и изчерпателност. Голямото разнообразие на предвидените във Вътрешните правила модели на администриране на елементи от прилагането на ПСРД, включително неяснотата дали такива правила са налични във всеки съд, говори за липсата на достатъчно ефективен контрол. С още по-голяма сила за това говори наличието на множеството различни практики в отделните съдилища, както и тяхната цялостна непрозрачност и трудността да бъдат установени.

Ефективното провеждане на одит на архива изисква разработването на подобрен интерфейс за четенето на логовете на LawChoice. В момента това става само хронологично и трудно се откриват проблеми, но процесът би се усъвършенствал и облекчил драстично с **въвеждането на филтри за търсене на информацията от архива** (напр. по дата, номер, за дела с отведени съдии, избор на конкретен съдия и т.н.).

Централен методологически проблем е принципното нежелание на административните и контролни органи да възприемат риска от недобросъвестност на персонала на съдебната система в кръга от фактори, които подлежат на превенция. В множество разговори в контекста на ПСРД представители на ИВСС, ВСС, административни ръководители и персонал настояват, че всяко допускане на недобросъвестност е равнозначно на презумция за наличието на такава. По аргумент от противното, този начин на мислене отказва да допусне възможността от злоупотреби изобщо, а следователно – и да предвиди мерки за борба с тях. **Във връзка с това и с отбелязаната висока степен на липса на сигурност на LawChoice, се налага да бъде извършена нова оценка на всички постъпили сигнали на граждани със съмнения за нарушен ПСРД в съдилищата, които ползват този продукт, като данните от сигналите станат обект за нови специални проверки в контекста на констатациите на настоящия доклад.**

Препоръки:

*ИВСС трябва да разполага с независима компютърна експертиза;
Необходимо е разработването на цялостна методика за оценка на риска на ПСРД, основана на трезва оценка на всички съществуващи рискови фактори,*

включително свързани с реалните слабости на приложимите програмни продукти и евентуална недобросъвестност на персонала, която да се прилага с достатъчна честота и да се актуализира текущо.

*

7. Заключение

Гарантирането на сигурността на приложение на ПСРД обхваща четири елемента:

1. **Ниво на сигурност и функционална адекватност на приложимия софтуер и компютърни системи;**
2. **Превенция на „вътрешния“ риск от злоупотреби, свързан с административния ред на прилагане на ПСРД в конкретните съдилища и статута и правомощията на административните ръководители и системните администратори;**
3. **Адекватни възможности на страните по делата да защитят интереса си от законност на състава, включително прилагането на ПСРД;**
4. **Капацитет и адекватна методология на контрола, осъществяван от ИВСС.**

За гарантиране сигурността на прилагането на ПСРД е необходимо всеки от четирите изброени елемента да бъдат осигурени срещу специфичните за тях рискове.

На основата на достъпната от извършената проверка информация нашите заключения са, че по отношение на всеки от четирите елемента съществуват рискове. Изключение прави единствено сигурността и функционалната адекватност на програмния продукт АСУД, за който заключението ни е, че в достатъчна степен отговаря на необходимостта от превенция на риска, поне доколкото нашият капацитет и условията на проверката позволиха да установим.

За програмния продукт LawChoice и останалите три елемента от системата за гарантиране на сигурността на приложението на ПСРД нашето заключение е, че са налични сериозни фактори, обосноваващи риск от манипулация на разпределението на делата по начин, който да компрометира антикорупционния ефект на законовото изискване за случайност на определяне на съдебните състави по делата и справедливия процес на гражданите.

Конкретно, за всеки от четирите елемента изводите ни са както следва:

Ниво на сигурност и функционална адекватност на приложимия софтуер и компютърни системи: програмният продукт LawChoice **няма адекватно ниво на сигурност.** Файловете му не са защитени от манипулация и продуктът не включва гаранции, че всяка подобна намеса или манипулация ще остави следа в логовете му. Като функционалности – програмният продукт LawChoice е неадекватен на конкретните изисквания за работа в съдилищата, което налага постоянни пригаждания, голям брой изключения от нормативните правила и локални практики. С оглед възможностите на проверката, оценяваме АСУД като адекватен от гледна точка на защитеност.

Превенция на „вътрешния“ риск от злоупотреби, свързан с административния ред на прилагане на ПСРД в конкретните съдилища и статута и правомощията на административните ръководители и системните

администратори: административните ръководители разполагат с много високо ниво на усмотрение по отношение на прилагането на ПСРД, което следва както от състоянието на нормативната рамка, така и от функционалната неадекватност на програмните продукти. Това води до възникване на множество непрозрачни и неподлежащи на контрол практики в прилагането на ПСРД, които са потенциален източник на риск. Областите, в които председателите разполагат с дискреция, включват и такива, които биха могли да бъдат използвани за оказване на натиск върху други съдии. Съотношението между обема на фактическото усмотрение на председателите и механизмите за отчетност, на които подлежат, превръщат тази позиция в точка на засилен риск. Статутът на системните администратори ги поставя в положение на твърде голяма зависимост от председателите при липса на достатъчно изисквания към тяхната квалификация и отговорност.

Адекватни възможности на страните по делата да защитят интереса си от законност на състава, включително прилагането на ПСРД: форматът на протоколите от разпределение не позволява на страните ефективно да установят дали делото им е било разпределено при спазване на всички изисквания за случайност. Те не разполагат и с възможности за потвърждаване на автентичността на протокола и за сверка на информацията в него с архива на системата. Това прави невъзможно за страните да гарантират своя интерес от законност на състава и да функционират като реален източник на независим контрол върху системата.

Капацитет и адекватна методология на контрола, осъществяван от ИВСС:

Като методология и интензитет, проверките на ИВСС по отношение на ПСРД са **неадекватни**. От обхвата на проверките на ИВСС практически са изключени въпросите на сигурността на софтуера и рисковете от злоупотреби с него по силата на липса на собствен капацитет за проверка по тези теми. Проверките за съответствие между документацията, електронните масиви от данни в архива на системата и актовете на административните ръководители също не са достатъчно задълбочени.

Препоръките, на база на тези констатации са:

По отношение на LawChoice:

Основна препоръка е спешната подмяна на този продукт с друг, чието ниво на сигурност поне съответства на АСУД.

Планирането на новата система за случаен избор (базови изисквания, архитектура, план за реализация), следва да бъде извършено от работна група с участието на външни експерти, за да се гарантира откритостта на процеса и елиминирането на евентуални бъдещи слабости от самото начало.

До въвеждането на нов софтуер за случайно разпределение, съществуващата система трябва да бъде подложена на цялостен одит, отново от работна група с участието на независими експерти, които имат адекватен достъп до всички

необходими материали и която да разработи план за краткосрочни мерки за осигуряване на сигурността на системата в течение на преходния период.

ВСС да въведе общозадължително стандартни изисквания, гарантиращи, че всяка операция с файловете на компютрите, на които се извършват разпределенията, ще бъде регистрирана, включително чрез инсталиране на допълнителен специализиран софтуер, определен от ВСС.

По отношение на АСУД:

От гледна точка на увеличаване на сигурността на процедурата, реализирана от модула е, да се направи по-детайлен и контролиран софтуерен тест, заедно с автора на модула. На тези тестове да се проиграват различни сценарии и възможности за *error handling*, в това число и с методите на *fault injection*, *robustness testing* и *stress testing*.

БИПИ припомня общото си настояване за цялостна преоценка на статута на председателите на съдилища и засилване на елементите на съдийско самоуправление.

Общото събрание на ВКС и ВАС да вземе решение, кое е правилното тълкуване на устройствения закон относно начина на формиране на съставите и отделенията и разпределяне на материята между тях, за да се преодолее противоречивата практика и да се постигне върховенство на закона.

По отношение на ПСРД е необходимо ВСС да проведе цялостна оценка на приложимите инструкции и препоръки и те да бъдат унифицирани. Да бъде създаден много по-подробен регламент, като се ограничи силно кръгът от въпроси, които се урежат с вътрешни правила в отделните органи. Така ще се ограничат и възможностите за локални административни практики, включително ще се ограничат и значението на вътрешните правила.

Необходимо е да се уредят конкретни стандарти за мотивиране на заповедите на председателите и заместник-председателите, както и да се предвиди достъпът на съдиите и страните до тях и възможности за гражданско наблюдение върху съдържанието им.

Доколкото се запази необходимостта от вътрешни правила по организация на движението на делата и отразяването на този процес в съдебните регистри, те следва да се приемат от Общото събрание на съдиите в конкретния съд.

Необходимо е цялостно преосмисляне на статута на СА с оглед намаляването на личната им зависимост от председателите на съдилища.

Да се предвиди достатъчен бюджетен ресурс с оглед привличането на компетентни и мотивирани СА.

Необходимо е въвеждането на конкретни стандарти за отговорността на СА и по-подробна уредба на правата и задълженията им.

Необходими са мерки по продължаващата квалификация на СА.

Да се обмисли провеждането на централизиран конкурс и въвеждането на елементи на подчинение на СА на ВСС.

Следва да бъде уреден задължителен единен национален формат и реквизити на съдържанието на протоколите, които да включват достатъчно данни за условията, при които е било извършено разпределението.

Необходимо е да се въведе отпечатването на протоколите на номерирана бланка, с което да се гарантира, че това е оригиналният протокол от разпределението.

Страните следва да имат възможност за текуща сверка с паметта на системата за разпределение, за да могат да проследят в детайли всички релевантни аспекти на прилагането на ПСРД по отношение на тяхното дело, включително кои съдии са участвали, кои са били изключени, с какъв процент и всички други относими параметри, имащи влияние върху гарантиране на случайността на разпределението.

ИВСС трябва да разполага с фактически възможности (човешки и материални ресурси) за независима компютърна експертиза. С оглед констатираните недостатъци и отбелязаната висока степен на липса на сигурност на продукта LawChoice, се налага да бъде извършена повторна комплексна оценка на всички постъпили до момента сигнали на граждани в ИВСС и ВСС със съмнения за нарушен ПСРД в съдилищата, които ползват този продукт, като данните от сигналите станат обект на нова специална проверка на място във всеки съд.

Необходимо е разработването на цялостна методика за оценка на риска на ПСРД, основана на трезва оценка на всички съществуващи рискови фактори, включително свързани с реалните слабости на приложимите програмни продукти и евентуална недобросъвестност на лицата с разрешен достъп до тях, която да се прилага с достатъчна честота и да се актуализира текущо.

ОПИСАНИЕ НА ПРОВЕРЕНИТЕ ДЕЛА ВЪВ ВЪРХОВЕН АДМИНИСТРАТИВЕН СЪД

1. адм. дело №273/2011 г. по жалба вх.№19199/14.12.2010 г. от Дано Христов Данов, срещу Заповед №К-7975/2010 на Министъра на вътрешните работи. **Делото е образувано на 05.01.2011 г.**, пред тричленен състав – V отделение, с докладчик Мариета Милева и състав Илияна Дойчева и Албена Радославова. Делото е завършило с определение от 07.11.2011 г. След направена справка в интернет сайта на ВАС се установи, че на сайта като дата на образуване на делото е посочена датата 06.01.2011 г. В кориците на делото в печата за образуване на делото датата е 05.01.2011 г.

2. адм. дело №31/2012 г., по жалба вх.№20299/15.12.2011 г. от Илчо Асенов Купенов, срещу Заповед №К-10223/2011 на Министъра на вътрешните работи. Делото е образувано **на 03.01.2012 г.**, пред тричленен състав в V отделение, с докладчик Мариета Милева и състав Диана Добрева и Андрей Икономов. Делото е завършило с решение от 02.07.2012 г.

По делото са проведени две съдебни заседания. *В първото заседание е участвал описания по-горе състав. За второто съдебно заседание съдия Андрей Икономов е заменен от съдия Илияна Дойчева, която е участвала при постановяване на решението.*

След подадена касационна жалба с вх.№11905/23.07.2012 г. от Илчо Асенов Купенов се образува **адм. дело №9843/16.08.2012 г.** пред петчленен състав, II колегия. Докладчик по същото е съдия Иван Раденков и състав Веселина Тенева, Таня Вачева, Соня Янкулова и Лозан Панов. Делото е завършило с решение от 05.11.2012 г.

3. адм. дело №32/2012 г. по жалба вх.№20259/15.12.2012 г. от Председателя на Районен съд Дупница срещу решение по протокол №38/24.11.2011 на ВСС. **Делото е образувано на 03.01.2012 г.** пред тричленен състав – VII отделение, с докладчик Таня Вачева и състав Иван Раденков и Соня Янкулова. Делото е завършило с определение от 13.06.2012 г.

4. адм. дело №33/2012 г. по жалба вх.№21143/29.11.2012 г. от Стойка Георгиева Манолова-Стойкова срещу решение по протокол №41/07.12.2011 на ВСС. Делото е образувано на **03.01.2012 г.** пред тричленен състав – VII отделение, с докладчик Соня Янкулова и състав Юлия Ковачева и Иван Раденков. Делото е завършило с решение от 16.05.2012 г.

5. адм. дело №2346/2012 г. по жалба вх.№2758/14.02.2012 г. от „Нотис“ ООД срещу решение по адм. дело №743/2011 на Адм. съд Варна. Делото е образувано на **15.02.2012**

г. пред тричленен състав в I отделение, с докладчик Здравка Шуменска и състав Йордан Костадинов и Бисер Цветков. По делото няма постановен акт.

6. адм. дело №5837/2010 г. по жалба вх.№6663/22.04.2010 г. от Борис Георгиев Гърбев срещу решение по адм. дело №6647/2009 на ВАС. Делото е образувано на 30.04.2010 г. пред петчленен състав – I Колегия, с докладчик Венета Марковска и състав Анна Димитрова, Бисерка Коцева, Маринка Чернева и Йордан Костадинов. Делото е завършило с решение от 08.07.2010 г.

7. адм. дело №12067/2010 г. по жалба вх.№10512/25.06.2010 г. от Анна Костова Стоилова срещу решение по адм. дело №1946/2007 на ВАС. Делото е образувано пред петчленен състав – I колегия, с докладчик Венета Марковска и състав Анна Димитрова, Бисерка Коцева, Румяна Монова и Мирослав Мирчев. Делото е завършило с решение от 15.12.2010 г.

По делото липсва печат за датата на образуването му, но има резолюция за образуването от 28.06.2010 г. След направена справка в интернет сайта на ВАС се установи, че на сайта като датата на образуването на делото е посочена датата 24.09.2010 г.

8. адм. дело №2180/2010 г. по жалба вх.№19024/09.12.2009 г. от Министъра на вътрешните работи срещу решение по адм. дело №14021/2008 на ВАС. Делото е образувано пред петчленен състав – I Колегия, с докладчик Венета Марковска и състав Пенка Иванова, Сребрина Христова, Ваня Пунева и Галина Христова. Делото е завършило с решение от 30.04.2010 г. По делото липсва печат за датата на образуването му. Съгласно протокола за разпределение делото е разпределено на 12.02.2010 г. – два месеца след образуването му. След направена справка в интернет сайта на ВАС се установи, че в сайта като дата на образуването на делото е посочена датата 12.02.2010 г.

9. адм. дело №11150/2010 г. по жалба вх.№14120/09.09.2010 г. от Българска фондация „Биоразнообразие“ срещу Разпореждане за предварително изпълнение на Решение №31-ПР/2010 на Министъра на околната среда и водите. Делото е образувано на 13.09.2010 г. пред тричленен състав в V отделение, с докладчик Мариета Милева и състав Илияна Дойчева и Илиана Славовска. Делото е завършило с определение от 16.09.2010 г.

След подадена касационна жалба с вх.№10097/04.10.2010 г. от Българска фондация „Биоразнообразие“ се образува адм. дело №14241/2010 г. пред петчленен състав – II колегия. Докладчик по същото е съдия Веселина Тенева и състав Ваня Анчева, Юлия Ковачева, Павлина Найденова и Йова Проданова. Делото е завършило с определение от 21.12.2010 г. По делото липсва печат за датата на образуването му.

След направена справка в интернет сайта на ВАС се установи, че в сайта като дата на образуването на делото фигурира 12.11.2010 г. – един месец след постъпването на касационната жалба.

10. адм. дело 12385/2010 г. по жалба вх.№14895/30.09.2010 г. от Асоциация на парковете в България срещу Разпореждане за предварително изпълнение на Решение №33-ПР/2010 на Министъра на околната среда и водите. **Делото е образувано на 04.10.2010 г.** пред тричленен състав в V отделение, с докладчик Илиана Славовска и състав Марина Михайлова и Виолета Главинава. Делото е завършило с определение от 15.10.2010 г.

След подадена касационна жалба от Асоциация на парковете в България се образува адм. дело №14251/2010 г. пред петчленен състав – II колегия. Докладчик по същото е съдия Георги Ангелов и състав Светлана Йонкова, Дима Йорданова, Севдалина Червенкова и Любомира Мотова. Делото е завършило с определение от 09.12.2010 г.

11. адм. дело №6063/2011 г. по жалба вх.№7311/09.05.2011 г. от „Литекс“ АД срещу решение №491/2011 на КЗК. **Делото е образувано на 09.05.2011 г.** пред тричленен състав в IV отделение, с докладчик Кремена Хараланова и състав Румяна Монова и Марио Димитров. Делото е завършило с определение от 03.11.2011 г.

12. адм. дело №10322/2011 г. по жалба вх.№11438/13.07.2010 г. от „Сдружение на Витошките ски и сноуборд училища“ срещу решение по адм. дело №10480/2010 на ВАС. **Делото е образувано на 25.08.2010 г.** пред петчленен състав, I Колегия, с докладчик Георги Георгиев и състав Румяна Монова, Галина Матейска, Галина Карагъзова и Марио Димитров. Делото е завършило с решение от 07.11.2011 г.

13. адм. дело №8791/2010 г. по жалба вх.№10732/30.06.2010 г. от „Финансконсулт“ ЕООД срещу решение №637/2010 г. на КЗК. **Делото е образувано на 02.07.2010 г.** пред тричленен състав – VII отделение, с докладчик Таня Вачева и състав Ваня Анчева и Павлина Найденова. Делото е завършило с решение от 12.07.2011 г.

Съставът, постановил решението, е различен от този, който е постановил определението по чл. 166, ал. 2 АПК, а именно: Таня Вачева, Иван Раденков и Соня Янкулова.

ОПИСАНИЕ НА ПРОВЕРЕНИТЕ ДЕЛА ВЪВ ВЪРХОВЕН КАСАЦИОНЕН СЪД

Проверени на материален носител

1. гр.д. №1438/2013. Делото е образувано на 25.02.2013 г. по жалба с вх.№2588/21.02.2013 г. пред II Гражданско отделение. Разпределено е на състав с докладчик Златка Русева. Страни: Катерина Челанова и Симеон Димитров.
2. т.д. №1228/2013. Делото е образувано на 22.02.2013 г. по жалба с вх.№2506/20.02.2013 г. пред I Търговско отделение. Разпределено е на състав с докладчик Емил Марков. Страни: Станислав Момчилов и „Юробанк и Еф Джи България“.
3. т.д. (на етап преписка) по жалба с вх.№2508/20.02.2013 г. С разпореждане от 22.02.2013 г. жалбата е оставена без движение.
4. гр.д. №829/2011¹. Делото е образувано на 15.08.2011 г. по жалба с вх.№12475/11.08.2011 г. пред I Гражданско отделение. Разпределено е на състав с докладчик Бонка Дечева.
5. гр.д. №928/2012. Делото е образувано на 12.12.2012 г. по жалба с вх.№17199/10.12.2012 г. пред II Гражданско отделение. Разпределено е на състав с докладчик Златка Русева. Страни: Петър Начев и Димо Морантов.
6. гр.д. №50/2013. Делото е образувано на 24.01.2013 г. по жалба с вх.№1103/22.01.2013 г. пред II Гражданско отделение. Разпределено е на състав с докладчик Камелия Маринова. Страни: Искра Рашева и Мими Рашева.
7. н.д. №1803/2012. Делото е образувано на 27.09.2012 г. по жалба с вх.№13050/25.09.2012 г. пред II Наказателно отделение. Разпределено е на състав с докладчик Теодора Стамболова.
8. н.д. №601/2013. Делото е образувано на 11.03.2013 по жалба с вх.№3539/08.03.2013 г. пред I Наказателно отделение. Разпределено е на състав с докладчик Иван Недев.

Проверени чрез запис в архивната памет на АСУД

1. т.д. №749/2010. Образувано по документ с вх.№13822/2010 пред II Търговско отделение. Разпределено на 05.10.2010 г. от служителя Т. Борисова на състав с докладчик Марио Бобатинов чрез автоматичен избор.

¹ В протокола от случайното разпределение, приложен по делото, липсват подпис и печат.

2. т.д. №113/2012. Образувано по документ с вх.№1990/2012 пред II Търговско отделение. Разпределено на 14.02.2012 г. на състав с докладчик Емилия Василева чрез автоматичен избор.
3. т.д. №116/2012. Образувано по документ с вх.№2186/2012 пред I Търговско отделение. Разпределено на 17.02.2012 г. на състав с докладчик Елеонора Чаначева чрез автоматичен избор.
4. т.д. №117/2012. Образувано по документ с вх.№2217/2012 пред I Търговско отделение. Разпределено на 17.02.2012 г. на състав с докладчик Таня Райковска чрез автоматичен избор.
5. т.д. №122/2012. Образувано по документ с вх.№2170/2012 пред II Търговско отделение. Първоначално разпределено на 17.02.2012 г. на състав с докладчик Боян Балеvски чрез автоматичен избор. При преглед на запис в архивната памет се откри разминаване между записания докладчик и този постановил съдебния акт, също намиращ се в паметта на системата. Установи се, че с разпореждане на председателя на колегията насрочените за открито и закрито съдебно заседание за месец март 2012 г. с докладчик Боян Балеvски е постановено да се поемат от командированата в Търговска колегия съдия Росица Божилова. Тъй като същата вече е била в първоначалния състав, изборът ѝ за докладчик влече след себе си и нейния състав. Служителите, оторизирани да отразят тази промяна на докладчика и да извършат повторен избор чрез системата за случайно разпределение, не са извършили тези действия. Разпореждането се съхранява на хартиен носител в специално обособен регистър заедно с други актове от тази категория.
6. гр.д. №138/2012. Образувано по документ с вх.№2586/2012 пред III Гражданско отделение. Разпределено на 22.02.2012 г. на състав с докладчик Ценка Георгиева чрез автоматичен избор. Изключени от избора са съдиите, участвали в състав по делото – Бойка Стоилова, Мими Фурнаджиева и Стоил Сотиров.
7. т.д. №145/2012. Образувано по документ с вх.№2583/2012 пред II Търговско отделение. Разпределено на 24.02.2012 г. на състав с докладчик Таня Райковска чрез автоматичен избор.
8. н.д. №404/2013. Образувано по документ с вх.№2511/2013 пред III Наказателно отделение. Разпределено на 22.02.2013 г. на състав с докладчик Павлина Панова чрез автоматичен избор.
9. н.д. №411/2013. Образувано по документ с вх.№2510/2013 пред II Наказателно отделение. Разпределено на 25.02.2013 г. на състав с докладчик Лидия Стоянова чрез автоматичен избор.

10. н.д. №415/2013. Образувано по документ с вх.№2596/2013 пред II Наказателно отделение. Разпределено на 25.02.2013 г. на състав с докладчик Елена Авдева чрез автоматичен избор.

11. гр.д. №1477/2013. Образувано по документ с вх.№2583/2013 пред I Гражданско отделение. Разпределено на 26.02.2013 г. на състав с докладчик Костадинка Арсова чрез автоматичен избор.

12. н.д. №459/2013. Образувано по документ с вх.№2507/2013 пред III Наказателно отделение. Разпределено на 05.03.2013 г. на състав с докладчик Павлина Панова чрез автоматичен избор.

ОПИСАНИЕ НА ПРОВЕРЕНИТЕ ДЕЛА В СОФИЙСКИ ГРАДСКИ СЪД

Справката с описание на проверените дела в Гражданско и Наказателно отделение на Софийски градски съд е направена по предоставени от ръководството на съда разпечатки от деловодната система и системата за разпределение на делата Law Choice. Съдържащата се в тях информация не е проверявана за съответствие с входящия дневник и отбелязванията в самите дела.

ГРАЖДАНСКО ОТДЕЛЕНИЕ

1. ч.гр.д. (В) №1800/2009. Делото е въззивно. **Образувано е на 05.03.2009 г.** по входящ документ с №9402 **от 04.03.2009 г.** Според справката съдия при образуване е Богдана Желявска. Разглеждал делото е съдия по график. Делото е завършило с неподлежащо на обжалване прекратително определение №16687/16.04.2009 г., постановено от състав на съда с докладчик „съдия по график“ и членове Станислава Казакова и Даниела Марчева.

2. ч.гр.д. (В) №1801/2009. Делото е образувано по частна жалба на 05.03.2009 г. по входящ документ с №9565 от **04.03.2009 г.** Според справката съдия при образуване е Богдана Желявска. Делото е разгледано от състав на съда с докладчик Галя Митова и членове Марияна Ангелова и Валентина Ангелова. Завършило е с прекратително разпореждане №10786/13.05.2009 г., срещу което са подадени касационни жалби и е изпратено на ВКС.

3. ч.гр.д. (В) №1802/2009. Делото е образувано по частна жалба на **05.03.2009 г.** по входящ документ с №9561 от **04.03.2009 г.** Според справката съдия при образуване е Богдана Желявска. Делото е разгледано от състав на съда с докладчик Лора Митанкина и членове Костадинка Недкова и Станислава Казакова. Завършило е с обжалваемо определение №5489/20.05.2009 г. Делото е върнато на първоинстанционния съд с писмо изх. №327/07.01.2010 г.

4. гр.д. №1360/2008. Делото е образувано на **18.03.2008 г.** по входящ документ с №7918 от **18.03.2008 г.** (искова молба). Делото е разпределено на Йорданка Моллова. Приключило е с обжалваемо решение №1494/07.04.2009 г.

5. гр.д. №1068/2008. Делото е образувано на **29.02.2008 г.** по входящ документ с №6384 от **29.02.2008 г.** (искова молба). Разпределено е на Асен Воденичаров. Приключило е с прекратително определение №4953/08.05.2009 г.

6. гр.д. №1719/2010. Делото е образувано на **17.02.2010 г.** по входящ документ с №10735 от **15.02.2010 г.** (искова молба). Разпределено е на Марияна Ангелова. Приключило с обжалваемо решение №1033/09.03.2010 г., влязло в сила на 24.03.2010 г. Архивирано на 26.08.2011 г. с архивен №3126/2011, връзка 461

7. гр.д. №1720/2010. Делото е образувано на **17.02.2010 г.** по входящ документ с №10733 от **15.02.2010 г.** (искова молба). Разпределено е на Галя Митова. Приключило с обжалваемо решение №1326/16.03.2010 г., влязло в сила на 31.03.2010 г. Архивирано на 26.08.2011 г. с архивен №3138/2011, връзка 464

8. гр.д. (В) №1721/2010. Делото е второинстанционно. Образувано е на **16.02.2010 г.** по входящ документ с №10679 от **15.02.2010 г.** (жалба срещу решение на СРС). В справката е посочен съдия при образуване Светослав Василев. Делото е разгледано от докладчик Неда Табанджова и членове на състава Анжелина Христова и Геновева Николаева (в з.з. от 08.06.2010 г.) и Геновева Николаева и Ерик Василев (в 1-во о.с.з. от 27.10.2010 г.). Приключило е с обжалваемо решение №5446/25.11.2010 г. Върнато на СРС с писмо изх. №405 от 06.01.2011 г.

9. гр.д. №12830/2010. Делото е първоинстанционно. Образувано е на **11.11.2010 г.** по входящ документ с №79137 от **10.11.2010 г.** (искова молба). Като съдия при образуване в справката от деловодната система фигурира Богдана Желявска. Последен докладчик по делото е Иванка Иванова. Първоначално делото е разпределено на докладчик Асен Воденичаров. С определение в з.з. №5405/13.04.2011 съдия Воденичаров се отстранява от разглеждане на делото. Делото е приключило с прекратително определение №19481/18.04.2011 г. Същото е обжалвано и потвърдено от АС София. Образувано е пред СГС, ТО под №557/2012.

10. гр.д. №12831/2010. Делото е първоинстанционно. **Образувано е на 11.11.2010 г.** по входящ документ с №78922 от **10.11.2010 г.** (искова молба). Разпределено е на съдия Жорж Гигов. Приключило с прекратително определение №843/21.01.2011 г.

11. ч.гр.д. №2089/2011. Делото е първоинстанционно. **Образувано е на 21.02.2011 г.** по входящ документ с №14215 от **18.02.2011 г.** (молба за

обезпечение). Разпределено е на съдия Цветомира Кордоловска. Приключило е с определение №2577/22.02.2011 г., влязло в сила на 17.03.2011 г. Архивирано на 15.12.2012 г. с архивен №3728/2012, връзка 658.

12. ч.гр.д. №2090/2011. Делото е първоинстанционно. **Образувано е на 21.02.2011 г.** по входящ документ с №14219 от **18.02.2011 г.** (молба за обезпечение). Разпределено е на съдия Милен Василев. Приключило е с определение №2643/22.02.2011 г., влязло в сила на 08.03.2011 г. Архивирано на 15.12.2012 г. с архивен №3725/2012, връзка 658.

13. ч.гр.д. №2091/2011¹. Делото е първоинстанционно. **Образувано е на 21.02.2011 г.** по входящ документ с №14517 от **21.02.2011 г.** (молба за обезпечение). Разпределено е на съдия Соня Найденова. Приключило е с определение №2655/23.02.2011 г., влязло в сила на 18.03.2011 г. Архивирано на 15.12.2012 г. с архивен №3727/2012, връзка 658.

14. т.д. №3076/2011. Делото е първоинстанционно. **Образувано е на 29.07.2011 г.** по входящ документ №70787 от **28.07.2011 г.** (искова молба). В справката като съдия при образуване е посочена Костадинка Недкова. Делото е разпределено на 29.07.2011 г. на Ивайло Младенов (съгласно справка от архива на Law Choice), който се отвежда с определение №6818/02.12.2011 г. Делото е преразпределено на Йорданка Моллова. Приключило с прекратително определение №2253/04.04.2012 г., влязло в сила на 12.02.2013 г.

15. т.д. №4023/2011. Делото е първоинстанционно. **Образувано е на 04.10.2011 г.** по входящ документ с №86182 от **03.10.2011 г.** (искова молба). В справката от деловодната система като съдия при образуване фигурира Костадинка Недкова. Същата като докладчик е постановила разпореждане №12341/05.10.2011 г., с което е оставила производството без движение. Делото е разпределено на 04.10.2011 г. на Николай Марков (съгласно справка от архива на Law Choice). Той се е произнесъл с прекратително определение №5440/07.10.2011 г., влязло в сила на 12.11.2011 г. Архивирано на 21.01.2012 г. с архивен №1023/2012, връзка 186.

16. гр.д. №17503/2011. Делото е първоинстанционно. **Образувано е на 20.12.2011 г.** по входящ документ с №116632 от **19.12.2011 г.** (искова молба). Делото е

¹ ч.гр.д. №№2089, 2090 и 2091/2011 са разпределени на 21.02.2011 г. в 11:07 часа съгласно справка от архива на Law Choice на посочените в справката от деловодната система докладчици.

разпределено на 20.12.2011 г. на Асен Воденичаров (съгласно справка от архива на Law Choice). Приключило с решение №4699/27.06.2012 г. Изпратено на САС с писмо изх. №22462 от 06.11.2012 г.

17. т.д. №2755/2011. Производството е по несъстоятелност. **Образувано е на 11.07.2011 г.** по входящ документ с №63770 от **08.07.2011 г.** (молба за обявяване в несъстоятелност). Делото е разпределено на 11.07.2011 г. в 10:01 часа на Даниела Марчева (съгласно справка от архива на Law Choice). В справката от деловодната система като съдия при образуване фигурира Костадинка Недкова. Приключило с прекратително определение №5302/30.09.2011 г., влязло в законна сила в цялост на 20.10.2011 г. Архивирано на 30.10.2012 г. с архивен №6862/2012, връзка 794.

18. т.д. №2790/2011. Производството е по несъстоятелност. **Образувано е на 13.07.2011 г.** по входящ документ с №65695 от **12.07.2011 г.** (молба за обявяване в несъстоятелност). Делото е разпределено на 13.07.2011 г. на Валентин Бойкинов (съгласно справка от архива на Law Choice). В справката от деловодната система като съдия при образуване фигурира Костадинка Недкова. Приключило с прекратително определение №4426/10.08.2011 г., влязло в законна сила в цялост на 25.08.2011 г. Архивирано на 24.01.2012 г. с архивен №1369/2012, връзка 259.

19. гр.д. (В) №1014/2012. Делото е второинстанционно. **Образувано е на 23.01.2012 г.** по входящ документ с №5756 от **20.01.2012 г.** (жалба). Разпределено е на 21.01.2012 г. на Велина Пейчинова (съгласно справка от архива на Law Choice). Разгледано в състав докладчик В. Пейчинова и членове Олга Кадънкова и Николай Димов. Приключило с определение от в.з. от 31.01.2012 г.

20. гр.д. (В) №1015/2012. Делото е второинстанционно. **Образувано е на 23.01.2012 г.** по входящ документ с №5615 от **20.01.2012 г.** (жалба). Разпределено е на 21.01.2012 г. на Анелия Маркова (съгласно справка от архива на Law Choice). Разгледано в състав докладчик Ан. Маркова и членове Любомир Василев и Теменужка Симеонова. Приключило с решение №2428/06.04.2012 г.

21. гр.д. (В) №1016/2012. Делото е второинстанционно. **Образувано е на 23.01.2012 г.** по входящ документ с №5595 от **20.01.2012 г.** (жалба). Разпределено е на 21.01.2012 г. на Олга Кадънкова (съгласно справка от архива на Law Choice). Разгледано в състав докладчик О. Кадънкова и членове Велина Пейчинова и Николай Димов. Приключило с решение №3975/05.06.2012 г. Върнато на първоинстанционния съд с писмо изх. №12014 от 06.06.2012 г.

22. т.д. 557/2012. Делото е първоинстанционно. **Образувано е на 08.02.2012 г.** по входящ документ с №12640 от **06.02.2012 г.** (искова молба). В справката от деловодната система като съдия при образуване фигурира Костадинка Недкова. Разпределено на 07.02.2012 г. на Димана Йосифова, която се отвежда с определение №977/15.02.2012 г. Делото е разпределено наново под вх.№16595 от 15.02.2012 г. Последващите процесуални действия на съда са осъществени от Лилия Илиева, с изключение на разпореждане №13581 от 18.07.2012 г. на докладчик Димана Йосифова.

23. т.д. №2747/2012. Делото е първоинстанционно. **Образувано е на 02.05.2012 г.** по входящ документ с №46850 от **27.04.2012 г.** (искова молба). В справката от деловодната система като съдия при образуване фигурира Костадинка Недкова. Разпределено на 02.05.2012 г. на Елка Пенчева. Приключило с прекратително определение №7583/17.10.2012 г., влязло в законна сила в цялост на 12.12.2012 г. Архивирано на 11.02.2013 г. с архивен №2254/2013, връзка 140.

НАКАЗАТЕЛНО ОТДЕЛЕНИЕ

1. нохд 2694/2007. Делото е първоинстанционно. Образувано е на 20.08.2007 г. по обвинителен акт – входящ документ с №60123 от 20.08.2007 г. Разгледано от съдия Петя Крънчева. Приключило с присъда от 18.05.2011 г. Обжалвано. Присъдата е потвърдена от САС, чието решение е оставено в сила от ВКС. В законна сила от 10.12.2012 г. Изпратено на ВКП с писмо изх.№7747 от 03.04.2013 г.

2. нохд 2227/2008. Делото е първоинстанционно. Образувано е на 22.07.2008 г. по обвинителен акт – входящ документ с №60061 от 21.07.2008 г. Разгледано от съдия Георги Колев. Приключило с присъда от 30.06.2010 г. Обжалвано пред САС, който прекратява нак. производство и връща делото на прокурора за ново разглеждане. Изпратено на СПП с писмо изх.№16491 от 03.06.2012 г.

3. нохд 894/2008. Делото е първоинстанционно. Образувано е на 17.03.2008 г. по обвинителен акт – входящ документ с №60040 от 13.03.2008 г. Разпределено на Алексей Трифонов, който се отвежда от делото с определение от о.с.з. на 22.01.2010 г. Делото е преразпределено на Владимир Астарджиев. Не е приключило в тази съдебна инстанция.

4. нохд 5095/2009. Делото е първоинстанционно. Първоначално образувано на 16.09.2009 г. по обвинителен акт – входящ документ №46999 от 15.09.2009 г. под номер нохд №3876. Разпределено на Милена Панева. В хода на производството същата е командирована в САС. Делото е преразпределено на Александра Йорданова, която го прекратява и връща на СГП за отстраняване на допуснато съществено процесуално нарушение. Делото се връща в съда с входящ документ №64710 от 25.11.2009 г. (обвинителен акт) и е образувано на същата дата под номер нохд №5095/2009. Разпределено на съдия Александра Йорданова съгласно заповед на председателя на съда, според която след връщане на дело то се разпределя на същия докладчик. Приключило с присъда от 14.04.2011 г. Изпратено на САС с писмо изх.№16160 от 20.09.2011 г.

5. нохд 3726/2009. Делото е първоинстанционно. Първоначално образувано на 24.06.2008 г. по обвинителен акт – входящ документ №60480 от 13.06.2008 г. под номер нохд №1875/2008. Разпределено на Петя Крънчева, която го прекратява и връща на СГП за отстраняване на допуснато съществено процесуално нарушение. Делото се връща в съда с входящ документ №45247 от 03.09.2009 г. (обвинителен акт) и е образувано на същата дата под номер нохд №3726/2009. Разпределено на съдия Петя Крънчева съгласно заповед на председателя на съда, според която след връщане на дело то се разпределя на същия докладчик. Не е приключило в тази съдебна инстанция.

6. нохд 3693/2009. Делото е първоинстанционно. Първоначално образувано на 31.07.2009 г. по обвинителен акт – входящ документ №40546 от 30.07.2009 г. под номер нохд №3222/2009. Разпределено на Румяна Ченалова, която го прекратява и връща на СГП за отстраняване на допуснато съществено процесуално нарушение. Делото се връща в съда с входящ документ №44986 от 01.09.2009 г. (обвинителен акт) и е образувано на същата дата под номер нохд №3693/2009. Разпределено на съдия Румяна Ченалова съгласно заповед на председателя на съда, според която след връщане на дело то се разпределя на същия докладчик. Приключило с присъда от 29.03.2010 г. Влязла в сила на 08.10.2012 г. Отменена от АС София. След искане за възобновяване от 07.01.2013 г. делото е изпратено на ВКС по компетентност.

7. вчнд 2520/2009. Делото е второинстанционно. Образувано на 12.06.2009 г. по входящ документ (частна жалба) №30454 от 12.06.2009 г. Разпределено на докладчик Димитрина Ангелова, членове на състава Ивиана Димчева и Иван

Стойчев. Приключило с определение от 16.06.2009 г. Върнато на първоинстанционния съд с писмо изх. №5073 от 19.06.2009 г.

8. вчнд 2521/2009. Делото е второинстанционно. Образувано на 12.06.2009 г. по входящ документ (частна жалба) №30458 от 12.06.2009 г. Разпределено на докладчик Иван Стойчев, членове на състава Ивиана Димчева и Димитрина Ангелова. Приключило с определение от 16.06.2009 г. Върнато на първоинстанционния съд с писмо изх. №5069 от 19.06.2009 г.

9. вчнд 2522/2009. Делото е второинстанционно. Образувано на 12.06.2009 г. по входящ документ (частна жалба) №30461 от 12.06.2009 г. Разпределено на докладчик Димитрина Ангелова, членове на състава Ивиана Димчева и Иван Стойчев. Приключило с определение от 16.06.2009 г. Върнато на първоинстанционния съд с писмо изх. №5070 от 19.06.2009 г.

10. нохд 1061/2010. Делото е първоинстанционно. Образувано е на 02.03.2010 г. по входящ документ (обвинителен акт) №15172 от 01.03.2010 г. Разпределено на Румяна Ченалова. Членове на състава съдия Мария Дончева и съдебни заседатели Л. Пенева, Г. Кюркчиев и А. Туча. Приключило с присъда от 09.12.2011 г. и допълнителна присъда от 23.12.2011 г. Изпратено на САС с писмо изх. №14257 от 04.07.2012 г.

11. нохд 4048/2010. Делото е първоинстанционно. Образувано е на 10.09.2010 г. по входящ документ (обвинителен акт) №62038 от 08.09.2010 г. Делото е разпределено от съдия В. Чочкова „с изключване“ поради самоотводи и участие на останалите съдии в състави, произнасяли се по реда на чл. 64-65 НПК, между съдиите Иван Коев и В. Чочкова. Делото се пада на докладчик В. Чочкова и се генерира пореден №95. Делото е разпределено втори път под същия вх. №, при което се пада на Иван Коев, като се генерира пореден №96. Делото е разгледано от Иван Коев. Приключило с присъда от 29.10.2012 г., невлязла в сила.

12. чнд 2905/2010, чнд 2906/2010 и чнд 2907/2010. Делата са първоинстанционни, от един и същи вид - условно и предсрочно освобождаване (УПО). Постъпили с входящи документи с поредни номера. Образувани на 18.06.2010 г. по първия входящ документ с №45400 от 18.06.2010 г. Разпределени по дежурство на Веселина Вълева.

13. нохд 1456/2011. Делото е първоинстанционно. Образувано на 07.04.2011 г. по входящ документ №30772 от 06.04.2011 г. (обвинителен акт). Разпределено на Карамфила Тодорова. След отвод на докладчика (з.с.з. от 12.04.2011 г.) делото е преразпределено на Мирослава Тодорова, която прекратява делото и го връща за отстраняване на процесуално нарушение. След връщането му обратно в съда е образувано под нов номер – нохд 2536/2011 г. и разпределено на същия докладчик. В закрито/разпоредително заседание от 01.08.2011 г. съдията-докладчик е сменен; докладчик П. Крънчева, с определение, приключващо делото. Делото е изпратено на Специализирана прокуратура с писмо изх. №16533 от 03.08.2012 г.

14. нохд 1457/2011. Делото е първоинстанционно. Образувано е на 07.04.2011 г. по входящ документ с №31034 от 06.04.2011 г. Разпределено на Александра Йорданова. Приключило с присъда от 28.04.2011 г., влязло в сила на 16.05.2011 г. Архивирано на 25.11.2011 г. с архивен №2892/2011 г., връзка 348.

15. нохд 1458/2011. Делото е първоинстанционно. Образувано е на 07.04.2011 г. по входящ документ №31037 от 06.04.2011 г. Разпределено на Петя Колева. Прекратено с разпореждане от 12.04.2011 г. и върнато на пракуратурата за отстраняване на нарушения. При връщане в съда образувано на 24.08.2011 г. под нов номер: нохд 3956/2011. Разпределено на същия докладчик. Прекратено с определение от 04.10.2011 г. и върнато на прокуратурата за отстраняване на нарушение. При връщане в съда образувано на 20.12.2011 г. под нов номер: нохд 6151/2011. Разпределено на същия докладчик. Приключило с присъда от 29.09.2012 г. Изпратено на САС с писмо изх. №21079 от 23.10.2012 г.

16. нохд 5369/2011. Делото е първоинстанционно. Образувано е на 14.11.2011 г. по входящ документ №101718 от 11.11.2011 г. Разпределено на Георги Колев. След като същият заема длъжността председател на ВАС, съставът се поема от Весела Дончева. Тъй като делото е било прекратено и върнато, след връщането му в съда е разпределено на същия състав, поет от Весела Дончева. След връщането на съдия Дончева в СРС, през 2012 г. делото е преразпределено на Петя Крънчева. Разглеждането на делото в първа инстанция не е приключило.

17. нохд 5249/2011. Делото е първоинстанционно. Образувано е на 08.11.2011 г. по входящ документ №99749 от 07.11.2011 г. Разпределено е на докладчик Румяна Ченалова и членове на състава съдия Делян Дилков и съдебни

заседатели А. Райчева, Д. Илиева и А. Туча. Разглеждането на делото в първа инстанция не е приключило.

18. нохд 165/2011. Делото е първоинстанционно. Образувано е на 18.01.2011 г. по входящ документ №3047 от 17.01.2011 г. Разпределено е на Виолета Магдалинчева. Поради отвод на докладчика от 21.01.2011 г. делото е преразпределено на Петя Крънчева. Разглеждането на делото в първа инстанция не е приключило.

19. чнд 2025/2012. Делото е първоинстанционно. Образувано на 24.04.2012 г. по входящ документ №45318 от 24.04.2012 г. Разпределено на Светла Букова. Приключило с определение от 24.04.2012 г., в законна сила от същата дата. Архивирано на 05.06.2012 г. с архивен №1151/2012 г., връзка 127.

20. чнд 2026/2012. Делото е първоинстанционно. Образувано на 25.04.2012 г. по входящ документ №45407 от 25.04.2012 г. Разпределено на Петя Колева. Приключило с определение от 25.04.2012 г., в законна сила от същата дата. Архивирано на 06.06.2012 г. с архивен №1253/2012 г., връзка 134.

21. чнд 2027/2012. Делото е първоинстанционно. Образувано на 25.04.2012 г. по входящ документ №45451 от 25.04.2012 г. Разпределено на Десислав Любомиров. Приключило с определение от 25.04.2012 г., в законна сила от същата дата. Архивирано на 05.06.2012 г. с архивен №1152/2012 г., връзка 127.

22. нохд 2530/2012. Делото е първоинстанционно. Образувано е на 28.05.2012 г. по входящ документ с №56870 от 28.05.2012 г. Първоначално разпределено на Христинка Колева. Поради отвод на докладчика е преразпределено на Мариян Марков. Поради негов отвод делото отново е преразпределено, на Величка Цанова. При първото преразпределяне не е отбелязано, че съдия Колева се е отвела, при второто преразпределяне са отбелязани и двата отвода. Отводите са станали обект на публикация в медиа, в която се посочва, че прокуратурата се е усъмнила в случайното разпределение на делото - 29.10.2012 г., текст със заглавие „За първи път прокуратурата се усъмни в случайното разпределение на делата. Съдия Мариян Марков си направи отвод от процеса срещу екшефа на „Информационно обслужване““. Разглеждането на делото в първа инстанция не е приключило.

СПИСЪК НА МЕДИЙНИТЕ ПУБЛИКАЦИИ ПО ТЕМАТА ЗА СЛУЧАЙНОТО РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА ДЕЛАТА

1.	<u>Неслучаен акцент върху случайното разпределение на делата</u>
	27.04.2007 г. Симона Акманова КАПИТАЛ
	Румен Ненков, заместник-председател на Върховния касационен съд и член на Висшия съдебен съвет (ВСС) признава, че има злоупотреби при случайното разпределение на делата по време на представянето на антикорупционния доклад на Центъра за изследване на демокрацията (ЦИД) на 23 април 2007 г.
	http://www.capital.bg/blogove/pravo/2007/04/27/335203_nesluchaen_akcent_vurhu_sluchainoto_razpredelenie_na/
2.	<u>Върховен градски съд</u>
	Капитал, автор: Росен Босев – 12 юни 2009
	Проблемите при случайното разпределение на делата в Софийския градски съд при дела в Търговското отделение по времето на бившия председател на съда Светлин Михайлов.
	http://www.capital.bg/politika_i_ikonomika/bulgaria/2009/06/12/735097_vurhoven_gradski_sud/?sp=1#storystart
3.	<u>Съдия Жаклин Комитова: Предложиха ми подкрепа срещу зависимост</u>
	24.07.2009 г. Интервю на Росен Босев КАПИТАЛ
	Съдия Жаклин Комитова, бивш председател на Търговско отделение в СГС, споделя впечатленията си за управлението на съда, сочейки, че с въвеждане на автоматизираното разпределение на делата „се скриха някои други неща“
	http://www.capital.bg/politika_i_ikonomika/bulgaria/2009/07/24/760725_predlojiha_mi_podkrepa_sreshtu_zavisimost/
4.	<u>Съдии поискаха от ВСС да преразгледа системата за разпределение на дела</u>
	29.07.2009 г. Росен Босев КАПИТАЛ БЛОГ ПРАВО
	През 2009 година повече от половината съдии в Наказателната колегия на Софийски градски съд се подписват под отворено писмо до Висшия съдебен съвет (ВСС) с което искат "ясен отговор на въпроса, дали императивното изискване на ЗСВ за случайно разпределени на делата, допуска изключение чрез възлагането на определени дела за разглеждане на председателя на съда или на негов заместник, извън процедурата по случайно разпределение, независимо от съображенията за това." Съдиите пишат още, че "се забелязва определено концентриране на дела от обществен интерес, включително и такива, които се наблюдават от ВСС, при едни и същи съдебни състави."
	http://www.capital.bg/blogove/pravo/2009/07/29/763251_sudii_poiskaha_ot_vss_da_prerazgleda_sistemata_za/
5.	<u>Бързи, смели и несръчни...</u> Фалстартът на делото срещу Христо Ковачки показва някои особености на fast food правосъдието

	27.11.2009 г. Росен Босев КАПИТАЛ
	На случаен принцип за докладчик на делото срещу Христо Ковачки е избрана съдия Милена Панева, буквално веднага след това обаче тя е командирована в Софийския апелативен съд. Факт, странен сам по себе си, тъй като предложението за командироването на Панева е на бившия председател на Апелативния съд - Евгени Стайков, чиято кадрова политика не съвпада точно с новия председател на съда - Веселин Пенгезов. Веднага след това за докладчик е избрана съдия Александра Йорданова, която е в СГС от година.
	http://www.capital.bg/politika_i_ikonomika/bulgaria/2009/11/27/822246_burzi_smeli_i_nesruchni/
6.	<u>Как да узурпираме съдебен регион в четири стъпки</u> <i>Какво показва докладът на ВСС от проверката в Благоевград</i>
	29.01.2010 г. Росен Босев КАПИТАЛ
	Нарушения на принципа за случайно разпределение на делата в Благоевградския окръжен съд.
	http://www.capital.bg/politika_i_ikonomika/bulgaria/2010/01/29/850153_kak_da_uzurpirame_sudeben_region_v_cheti_ri_stupki/
7.	<u>Загадка при определянето на съдия по делото срещу Петър Сантиров, Николай Цонев и Тенчо Попов</u>
	09.09.2010 г. Росен Босев КАПИТАЛ
	СГП внася в съда и обвинителния акт срещу Тенчо Попов, Петър Сантиров и Николай Цонев, но по делото не е определен съдия, като то на практика е "прескочено" и вместо него са разпределени постъпилите впоследствие дела, в това число и четири дела, изпратени от Софийския районен съд. Случилото се е пряко нарушение на Закона за съдебната власт, който ясно казва, че "разпределението на делата и преписките в органите на съдебната власт се извършва на принципа на случайния подбор чрез електронно разпределение съобразно поредността на постъпването им"
	http://www.capital.bg/blogove/pravo/2010/09/09/957802_zagadka_pri_opredelianeto_na_sudii_po_deloto_sreshtu/
8.	<u>Между редовете</u>
	03.12.2010 г. Росен Босев КАПИТАЛ
	СРС-та по делото „Цонев, Сантиров, Попов“ поставят няколко съществени въпроса, сред които и дали случайното разпределение на делата е наистина случайно. От разговорите виждаме, че Петър Сантиров е изключително вещ в тази материя - твърди, че съдия Георги Ушев "бръмчи на разпределение"; после казва, че в специализирания съд делата ще се разпределят ръчно.
	http://www.capital.bg/politika_i_ikonomika/bulgaria/2010/12/03/1005056_mejdu_redovete/

9.	<p><u>Mario Bros.</u> <i>Как фирма близка до Марио Николов получи специално отношение от ВКС</i></p> <p>08.04.2011 г. Росен Босев КАПИТАЛ</p> <p>Изземване на дело от бившия председател на ТО на ВКС Марио Бобатинов.</p> <p>http://www.capital.bg/politika_i_ikonomika/bulgaria/2011/04/08/1072336_mario_bros/</p>
10.	<p><u>Панаир с панаира</u></p> <p>15.07.2011 г. Десислава Николова КАПИТАЛ</p> <p>Държавата оспорва легитимността на тричленния състав на съда по делото „Пловдивския панаир“. Три пъти се поиска отвод на докладчика по делото Красимир Коларов. Причината е, че магистратът е получил делото от председателя на Пловдивския апелативен съд Георги Чамбов без електронно разпределение за случаен подбор, което е задължително според Закона за съдебната власт.</p> <p>http://www.capital.bg/biznes/kompanii/2011/07/15/1123918_panair_s_panaira/</p>
11.	<p><u>Прокурор в нужда се познава</u> <i>Как беше смачкано разследването срещу председателя на Хасковския окръжен съд</i></p> <p>19.09.2011 г. Росен Босев КАПИТАЛ</p> <p>Резултатите от проверката на Хасковския окръжен съд, заради съмнения, че делата не се разпределят на случаен принцип.</p> <p>http://www.capital.bg/blogove/pravo/2011/09/19/1158935_prokuror_v_nujda_se_poznava/</p>
12.	<p><u>Съдии: Всички съдилища със случайно разпределение</u></p> <p>12.10.2011 г. Economynews.bg</p> <p>Всички съдилища трябва да работят само с един продукт за случайно разпределение на делата, предлага работната група, изготвила доклад за мониторинга на случайното разпределение на делата. Председателите на съдилища не следят за редовността на постъпилите дела и не образуват книжата в дела, на основата, на които да определят докладчика. Така се създава възможност за заобикаляне на принципа за случайно разпределение на делата. Тази практика е установена от 2008 г., но все още не е преодоляна.</p> <p>http://www.economynews.bg/%D1%81%D1%8A%D0%B4%D0%B8%D0%B8-%D0%B2%D1%81%D0%B8%D1%87%D0%BA%D0%B8-%D1%81%D1%8A%D0%B4%D0%B8%D0%BB%D0%B8%D1%89%D0%B0-%D1%81%D1%8A%D1%81-%D1%81%D0%BB%D1%83%D1%87%D0%B0%D0%B9%D0%BD%D0%BE-%D1%80%D0%B0%D0%B7%D0%BF%D1%80%D0%B5%D0%B4%D0</p>
13.	<p><u>Случайното разпределение на съдебните дела може да се манипулира</u></p>

	12.10.2011 г. Дневник
	<p>В Софийския градски съд функционират два софтуера за случайно разпределение на делата, един, от които не е одобрен от Висшия съдебен съвет заради дефекти.</p> <p>Председателят на Районния съд в Хасково Миглена Тянкова, която е и ръководител на работната група за мониторинг на системите за случайното разпределение на делата, разказва, че при проверките още през 2009 г. е станало ясно, че системата не прави разлика между различните видове дела. Освен това ако един съдия си направи отвод по дело, което му се е паднало, новият докладчик не може да бъде избран на случаен принцип, а трябва да бъде посочен от ръководството на конкретния съд. Елка Пенчева от Инспектората към ВСС сочи още един възможен начин да се заобикаля случайното разпределение на делата - ако има 10 еднотипни жалби и председателят на съда не обърне внимание, че са еднакви и им даде различни входящи номера, 10 съдии биха получили "случайно" делото.</p>
	http://www.dnevnik.bg/bulgaria/2011/10/12/1174817_sluchainoto_razpredelenie_na_sudebnite_dela_moje_da_se/
14.	Съдът като торба с късмети
	Капитал, автор: Росен Босев - 21.10.2011 г.
	Скандалът с в. "Труд" и "24 часа" припомня още една порочна практика в съда - как чрез множество идентични иски молби се "пробива" случайният избор на съдии.
	http://www.capital.bg/politika_i_ikonomika/bulgaria/2011/10/21/1184057_sudut_kato_torba_s_kusmeti/
15.	Съдия Мария Георгиева приемала директно жалби и задържала дела неоснователно
	„Правен свят“, автор Ралица Петрова – 28.10.2011 г.
	"Обезпечителни мерки са наложени спрямо ответник по бъдещия иск, данни за когото също не се съдържат в молбата. С уточняващи молби по тези дела са въведени различни страни и предмет. Така на практика се е стигнало до заобикаляне на случайното разпределение на делата. Тази практика се среща и при още няколко дела", пише в доклада на ИВСС. Според съдебните ревизори това създава основателни съмнения за "съзнателно заобикаляне на случайното разпределение на делата в преднамерено търсене на подходящ съдебен състав, предвид постигнатия съдебен резултат".
	http://legalworld.bg/show.php?storyid=24794
16.	Журналисти поискаха прозрачност за съдебния състав по делото "Янева"
	„Капитал“ – 6.12.2011 г.
	Журналисти поискаха от председателя на Върховния административен съд (ВАС) Георги

	<p>Колев да осигури пълна прозрачност при определянето на състава, който ще гледа жалбата за избора на Владимира Янева за председател на Софийския градски съд (СГС) на 27 декември. За докладчик по делото е определена съдия Тая Вачева, но не е известно кои ще са останалите четирима.</p> <p>http://www.capital.bg/politika_i_ikonomika/bulgaria/2011/12/06/1345771_jurnalisti_poiskaha_prozrachnost_za_sudebniiia_sustav/</p>
17.	<p><u>Добрият чичо от Америка</u></p> <p>Капитал, автор: Росен Босев, 13 януари 2012</p> <p>В един и същ ден три фирми с множество задължения към различни кредитори – банки, данъчната администрация и контрагенти, подават буквално една след друга молби до Софийския градски съд (СГС) с искане за откриване на производства по несъстоятелност. Във всичките молби се твърди едно и също обстоятелство. Делата са разпределени на трима съдии от търговското отделение на СГС – Пламен Колев, Жаклин Комитова и Николай Марков. Четири дни по-късно молбите са оттеглени, за да бъдат внесени отново една седмица по-късно. Абсолютно идентичните молби този път са разпределени на съдиите Ася Събева (две от делата) и Димана Йосифова.</p> <p>http://www.capital.bg/politika_i_ikonomika/bulgaria/2012/01/13/1744674_dobriiat_chicho_ot_amerika/</p>
18.	<p><u>Спазва ли се случайното разпределение в съдилищата?</u></p> <p>02.02.2012 г. Адв. Иглика Мишева 24 часа</p> <p>Адвокат Иглика Мишева разказва за оплакванията на адвокатите по отношение на съмненията за манипулиране на системата за случайно разпределение на делата и правилата, които биха осигурили сигурност на системата.</p> <p>http://www.24chasa.bg/Article.asp?ArticleId=1213362</p>
19.	<p><u>Случайният принцип на разпределение на делата в съдилищата е опорочен</u></p> <p>23.02.2012 г. Росица Колева 2БНТ Пловдив</p> <p>Софтуерът, с който на случаен принцип се разпределят делата в много български съдилища, има пропуск. Той дава възможност изборът на съдебен състав да бъде „дописван“ на ръка, като системата отчита, че изборът е генериран от компютър. Такива манипулации са правени във Варненския апелативен съд и в Окръжния съд на Хасково.</p> <p>http://bntplovdiv.com/news/crime/court/5137-sluchajniyat-printzip-na-razpredelenie-na-delata-v-sadilishtata-e-oporochen.html</p>

20.	<p><u>Съдийките на късмета...</u></p> <p>Капитал, автор: Росен Босен 2.03.2012 г.</p> <p>Констатации от доклада на ИВСС по отношение на избора на съдиите от ТО на СГС Димана Йосифова и Ася Събева</p> <p>http://www.capital.bg/politika_i_ikonomika/bulgaria/2012/03/02/1779198_sudiikite_na_kusmeta/</p>
21.	<p><u>Надлежният съд</u></p> <p>18.07.2012 г. КАПИТАЛ</p> <p>Делото във ВАС за спиране на предварителното изпълнение на решението на ВСС за освобождаването и от длъжност на съдия Мирослава Тодорова е съпътствано от странни събития – разпределено е в отделението, което по принцип не гледа дела срещу решения на ВСС, съдии се отвеждат и делото попада при съдия Георги Чолаков, близък до председателя на ВАС Георги Колев.</p> <p>http://www.capital.bg/blogove/pravo/2012/07/18/1868028_nadlejniat_sud/</p>
22.	<p><u>Съюзът на съдиите призова за публично разпределение на делото на съдия Тодорова</u></p> <p>Капитал, автор: Росен Босев 18 юли 2012</p> <p>С отворено писмо, Съюзът на съдиите в България поиска председателя на Върховния административен съд да извърши публично разпределението на жалбата срещу последното решение на Висшия съдебен съвет "за разглеждането ѝ от надлежен състав на VII отделение на съда, което разглежда административните дела, свързани с актове на Висшия съдебен съвет."</p> <p>http://www.capital.bg/blogove/pravo/2012/07/18/1868679_sujuzut_na_sudiite_prizova_za_publichno_razpredelenie/</p>
23.	<p><u>Какво казва докладът...</u></p> <p>20.07.2012 г. КАПИТАЛ</p> <p>Докладът на ЕК очертава проблемите със случайното разпределение на делата. Според ЕК "някои от тези слабости са резултат от неуспешно прилагане на закона, но те отразяват също така структурни, процедурни и организационни слабости в самия Висш съдебен съвет и в прокуратурата."</p> <p>http://www.capital.bg/politika_i_ikonomika/bulgaria/2012/07/20/1870081_kakvo_kazva_dokladut/</p>
24.	<p><u>ВСС изобщо не се интересува от системата за (не)случайно разпределение</u></p> <p>21.09.2012 г. Борис Митов Mediapool.bg</p> <p>Висшият съдебен съвет продължава да negliжира темата за случайното разпределение на делата, въпреки докладите на неправителствените организации и проверката на</p>

	<p>Инспектора към Висшия съдебен съвет, които разкриват възможностите за манипулация на системата. Три дела срещу административни ръководители в съдебната система „свидетелстват“ как конкретни съдебни казуси може да попадат при неслучайно избрани съдии.</p> <p>http://www.mediapool.bg/%D0%B2%D1%81%D1%81-%D0%B8%D0%B7%D0%BE%D0%B1%D1%89%D0%BE-%D0%BD%D0%B5-%D1%81%D0%B5-%D0%B8%D0%BD%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%B5%D1%81%D1%83%D0%B2%D0%B0-%D0%BE%D1%82-%D1%81%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B5%D0%BC%D0%B0%D1%82%D0%B0-%D0%B7%D0%B0-(%D0%BD%25</p>
25.	<p><u>Случайното разпределение на съдебните дела може да се манипулира</u></p> <p>12.10.2012 г. Дневник</p> <p>В Софийския градски съд функционират два софтуера за случайно разпределение на делата, един, от които не е удобрен от Висшия съдебен съвет заради дефекти. Председателят на Районния съд в Хасково Миглена Тянкова, която е и ръководител на работната група за мониторинг на системите за случайното разпределение на делата, разказва, че при проверките още през 2009 г. е станало ясно, че системата не прави разлика между различните видове дела. Освен това ако един съдия си направи отвод по дело, което му се е паднало, новият докладчик не може да бъде избран на случаен принцип, а трябва да бъде посочен от ръководството на конкретния съд. Елка Пенчева от Инспектората към ВСС сочи още един възможен начин да се заобикаля случайното разпределение на делата - ако има 10 еднотипни жалби и председателят на съда не обърне внимание, че са еднакви и им даде различни входящи номера, 10 съдии биха получили "случайно" делото.</p> <p>http://www.dnevnik.bg/bulgaria/2011/10/12/1174817_sluchainoto_razpredelenie_na_sudebnite_dela_moje_da_se/</p>
26.	<p><u>Прокуратурата се усъмни в случайното разпределение на делата</u></p> <p>29.10.2012 г. Борис Митов „Медиапул“</p> <p>Съдия Мариян Марков от Софийския градски съд (СГС) се отвежда по делото срещу бившия шеф на държавното дружество "Информационно обслужване" Иво Николов. Причина за решението му станаха съмнения, че системата за случайно разпределение в СГС е била манипулирана при избора на съдия-докладчик по казуса. За тях съобща наблюдаващият прокурор Иван Аврамов, като подобно изявление на обвинител по общественозначим процес е без прецедент досега. По думите на обвинителя такива данни е имало още при определянето на първия съдебен състав, който да гледа делото. Неговият председател Христинка Колева обаче веднага си е направила самоотвод, посочвайки като мотив именно нарушаването на случайния принцип на разпределение на делата в съда.</p> <p>http://www.mediapool.bg/%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%BA%D1%83%D1%80%D0%B0%D1%82%D1%83%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B0-%D1%81%D0%B5-%D1%83%D1%81%D1%8A%D0%BC%D0%BD%D0%B8-%D0%B2-%D1%81%D0%BB%D1%83%D1%87%D0%B0%D0%B9%D0%BD%D0%BE%D1%82%D0%BE-</p>

	%D1%80%D0%B0%D0%B7%D0%BF%D1%80%D0%25B
27.	<p>Близък до ръководството на ВАС съдия ще решава за уволнението на Мирослава Тодорова</p> <p>Капитал, автор: Росен Босев, 12 февруари 2013</p> <p>Съмнения за случайния избор на съдия по делото на съдия Мирослава Тодорова. Съдията се ползва с доверието на председателя на съда Георги Колев.</p> <p>http://www.capital.bg/blogove/pravo/2013/02/12/2001786_blizuk_do_rukovodstvoto_na_vas_sudiiia_shte_reshava_za/</p>
28.	<p>Диана Ковачева призна на изповодяк за манипулации при разпределение на делата</p> <p>Медиапул, автор: Красен Николов – 11.03.2013 г.</p> <p>Правосъдният министър Диана Ковачева призна в понеделник за съществуването на много възможности за манипулация на системите за случайно разпределение на делата в съдебната система. Това стана на последната й пресконференция като член на Министерския съвет, т.е. в момент, в който тя не може да направи нищо по въпроса.</p> <p>http://www.mediapool.bg/%D0%B4%D0%B8%D0%B0%D0%BD%D0%B0-%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D1%87%D0%B5%D0%B2%D0%B0-%D0%BF%D1%80%D0%B8%D0%B7%D0%BD%D0%B0-%D0%BD%D0%B0-%D0%B8%D0%B7%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D0%B4%D1%8F%D0%BA-%D0%B7%D0%B0-%D0%BC%D0%B0%D0%BD%D0%B8%D0%BF%D1%83%D0%BB%D0%B0%D1%86%D0%B8%D0%B8-%D0%BF%D1%80%D0%B8-%D1%80%D0%B0%D0%B7%D0%BF%D1%80%D0%B5%D0%B4%D0%B5%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D0%B5-%D0%BD%D0%B0-%D0%B4%D0%B5%D0%BB%D0%B0%D1%82%D0%B0-news203868.html</p>
29.	<p>Върховно административно семейство</p> <p>Капитал, автор: Росен Босев, 15 март 2013</p> <p>Съдията от ВАС Георги Георгиев живее на семейни начала със зам.-председателката на съда Румяна Монова, под чието ръководство попадаше и ръководеното от него отделение. При справка в системата на съда за година и половина двамата са влизали в общ съдебен състав по над 30 дела. Те са формирали мнозинство в тричленните състави на съда, има случаи, в които съдия Георгиев е бил докладчик на първа инстанция, а съдия Монова – на втора, или обратното. Става дума за дела с висок материален интерес.</p> <p>http://www.capital.bg/politika_i_ikonomika/bulgaria/2013/03/15/2023511_vurhovno_administrativno_emeistvo/</p>

30.	<p><u>Огледалният свят на Върховния административен съд</u></p>
	<p>Съдебни репортажи, автор: Галина Гиргинова – 23.04.2013 г.</p>
	<p>Две решения на ВАС, които отхвърлят жалби на „Икономедиа“ АД, издател на „Дневник“ и „Капитал“, срещу две противоречиви решения на Комисията за защита на конкуренцията (КЗК), постановени в един смисъл по сигнал за нелоялна конкуренция от „Нова Българска Медийна Група Холдинг“ ЕАД, издател вестниците „Монитор“, „Телеграф“ и „Политика“ и в обратния смисъл по сигнал на „Икономедиа“. Случайното разпределение на делата е посочило един и същи докладчик – съдията Марио Димитров, в тричленния състав по първото дело, по което се приема, че издателят „Икономедиа“ е нарушил забраната за нелоялна конкуренция срещу „Нова Българска Медийна Група“, и в петчленния състав по второто дело. В последното решение съдията Димитров записва, че конкретните статии на вестниците на „Нова Българска Медийна Група“ не представляват нелоялна конкуренция, а издателят „Икономедиа“ отново е губещата страна. Председателка на тричленния състав по първото дело е Румяна Монова, а председател на петчленния състав по второто дело е Георги Георгиев, с когото Монова живее на съпругески начала.</p> <p>http://judicialreports.bg/2013/04/%D0%BE%D0%B3%D0%BB%D0%B5%D0%B4%D0%B0%D0%BB%D0%BD%D0%B8%D1%8F%D1%82-%D1%81%D0%B2%D1%8F%D1%82-%D0%BD%D0%B0-%D0%B2%D1%8A%D1%80%D1%85%D0%BE%D0%B2%D0%BD%D0%B8%D1%8F-%D0%B0%D0%B4%D0%BC%D0%B8%D0%BD%D0%B8/</p>
31.	<p><u>Пробив в системата</u></p>
	<p>„Съдебни репортажи“, автор: Галина Гиргинова – 25.04.2013 г.</p>
	<p>Как един съдебен спор се оказва заложен на множество способности за осуетяване на нормалното му движение.</p>
	<p>http://judicialreports.bg/2013/04/%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%B1%D0%B8%D0%B2-%D0%B2-%D1%81%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B5%D0%BC%D0%B0%D1%82%D0%B0/</p>